

prosvetni delavec

Med drugim preberite

- NAŠI SKUPNOSTI STA SOVRAŽNA TAKO NACIONALIZEM KOT UNITARIZEM, str. 2
- V DUHU ENAKOPRAVNOSTI NARODOV IN NARODNOSTI, str. 3
- DOMOLJUBNA ZAVEST SE MORA ZRCALITI V DELU MLADIH, str. 3
- UČITELJEVA VLOGA JE ODLOČILNA, str. 3
- POTREBA PO NENEHNEM USKLAJEVANJU, str. 4
- 52. KONGRES FIAI, str. 5
- 40 LET PIONIRJA, str. 6

Vzgoja, ki je temelj sožitja

S posvetovanja o jugoslovanskem socialističnem domoljubju

V Kumrovcu, v Politični šoli ZKJ Josip Broz Tito, je bilo letošnjega 24. in 25. oktobra posvetovanje o razvijanju in utrjevanju jugoslovanskega socialističnega patriotizma. Pobudo zanj so dali prosvetni časopisi republik in pokrajin, pripravili pa so ga: Zvezni odbor sindikata delavcev v vzgoji in izobraževanju, znanosti in kulturi s sodelovanjem republiških odborov tega sindikata, Sekcija prosvetnih časopisov republik in pokrajin ter Politična šola ZKJ iz Kumrovcu, ob sodelovanju Konference zveze socialistične mladine Jugoslavije, Sekcije za izobraževanje, znanost in kulturo zvezne konference SZDL, Komisije za ohranjanje revolucionarnih tradicij konference ZZB Jugoslavije in Konference zavodov za šolstvo republik in pokrajin.

Posvetovanja se je udeležilo okoli 230 prosvetnih, družbeno-političnih in drugih delavcev iz vseh republik in pokrajin, iz vzgojno-varstvenih organizacij, osnovnih, srednjih in visokih šol,

iz pedagoške službe in raziskovalnih organizacij, družbeno-političnih in družbenih organizacij in društev. Vnaprej je bilo pripravljenih za posvet 12 referatov in 21 drugih pisnih prispevkov. Prikaz družbenih in pedagoških vidikov, teoretičnih izhodišč in praktičnih izkušenj pri razvijanju jugoslovanskega socialističnega domoljubja pa je dopolnila bogata razprava; v tej so se izoblikovala stališča in predlogi, s katerimi bodo seznanjeni vsi, ki so odgovorni za vzgojo in razvijanje jugoslovanskega socialističnega domoljubja.

Ni dvoma, da je tematika posveta aktualna in da je zdaj še prav posebno potrebna razpravljanja. V večnacionalni skupnosti, kakršna je Jugoslavija, je odkrit in dobronameran pogovor o sožitju in medsebojnem sodelovanju ter o temeljnih vprašanjih skupnega pomena zmeraj dobrodošel. Skupen pogovor o vzgoji mladih za življenje v tej skupnosti je še posebno pomemben, saj mora vzgoja nenehno razvijati v

mladih duha bratstva in enotnosti, medsebojne povezanosti in sodelovanja — ne glede na republiške, pokrajinske in narodnostne meje. Za trdnost naše socialistične skupnosti in njeno prihodnost je to usodnega pomena. Tako je tudi Titovo naročilo. O tem, da moramo razvijati bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov in narodnosti, je Tito nešteto krat spregovoril mladini, delegatom različnih kongresov, prosvetnim delavcem in vsemu jugoslovanskemu ljudstvu.

KAJ POMENI VZGAJATI V JUGOSLOVANSKEM SOCIALISTIČNEM DOMOLJUBJU?

Da bi dobili odgovor na to vprašanje, so poročevalci skušali najprej opredeliti sam pojem jugoslovanskega socialističnega patriotizma. To ni le ljubezen do domovine v starem pomenu besede, to je tudi doživljata zavest o pripadnosti socialistični samoupravni Jugoslaviji, tej skupnosti narodov in narodnosti, ki se je kot

vizija in stvarnost izoblikovala v letih osvobodilnega boja in socialistične revolucije, v kasnejših desetletjih gospodarske in kulturne rasti, v boju za ohranitev samostojnosti, za razvoj socialističnih samoupravnih odnosov pri nas in za nove mednarodne odnose ob neuvrščeni politiki.

Pripadati socialistični federativni Jugoslaviji, skupnosti enakopravnih narodov in narodnosti, pomeni pripadati praviloma tako svoji ožji kot svoji širši domovini, tako svojemu narodu ali narodnosti kot skupnosti jugoslovanskih narodov in narodnosti. Ljubezen do domovine in pripadnost svojem narodu sta sestavini jugoslovanskega socialističnega patriotizma, ki sta mu tuja tako ozki nacionalizem kot unitarizem. Zagovorniki unitarističnih teženj pozabljajo, da je Jugoslavija skupnost svobodnih in enakopravnih narodov in narodnosti, ki so se združili v to skupnost, da bi v njej ohranili in razvijali svoje posebnosti in svojo kulturno dediščino kot del skupnega bogastva. Pripadnost različnim narodom in narodnostim ni nikdar ovirala medsebojnega složenega sodelovanja — še najmanj pa v težkih letih narodnoosvobodilnega boja, ko smo delili skupno usodo, pa tudi zadnjo skorjo kruha, če je bilo treba — kot so poudarili nekateri razpravljalci.

Življenje v taki pestri večnacionalni skupnosti, med narodi s tako različno zgodovinsko preteklostjo, ne more biti brez trenj in sporov. Nemara ni človeške skupnosti, v kateri ne bi občasno iz povsem objektivnih vzrokov nastajali nesporazumi in notranje napetosti. Bistveno je, da jih znamo prav reševati, da dajemo prednost tistemu, kar nas združuje, da ne netimo medsebojnega nezaupanja in razdora, da zagotavljamo vsakemu narodu in vsaki narodnosti občutek varnosti, enakovrednosti in svobodnega razvoja, pa tudi da se ne zapiramo v ozke meje posameznih območij in se ne ogražujemo s plotovi predsodkov.

Z vzgojo jugoslovanskega socialističnega patriotizma razvijamo domoljubna čustva in pripadnost svoji ožji in širši domovini, poglobljamo zavest o pripadnosti socialistični samoupravni in neuvrščeni Jugoslaviji, utrjujemo v mladih vrednote, ki so temeljnega pomena za naše življenje in vso našo skupnost: samoupravljanje, medsebojno spoštovanje in solidarnost, pravičen odnos do človeka, do dela, do naše kulturne in naravne dediščine, pripravljenost za obrambo domovine in še marsikaj.

Vzgoja jugoslovanskega socialističnega patriotizma obsega torej same temelje vzgoje, saj sega v oblikovanje človekove

osebnosti v skladu z našimi pogledi na človeka, družbo in medsebojne odnose v jugoslovanski skupnosti. To je vzgoja za dejavnost, za revolucionarno spremeno, za resničnost, za nadaljnje razvijanje naše družbe, za ohranjanje, razvijanje in uresničevanje njenih idealov.

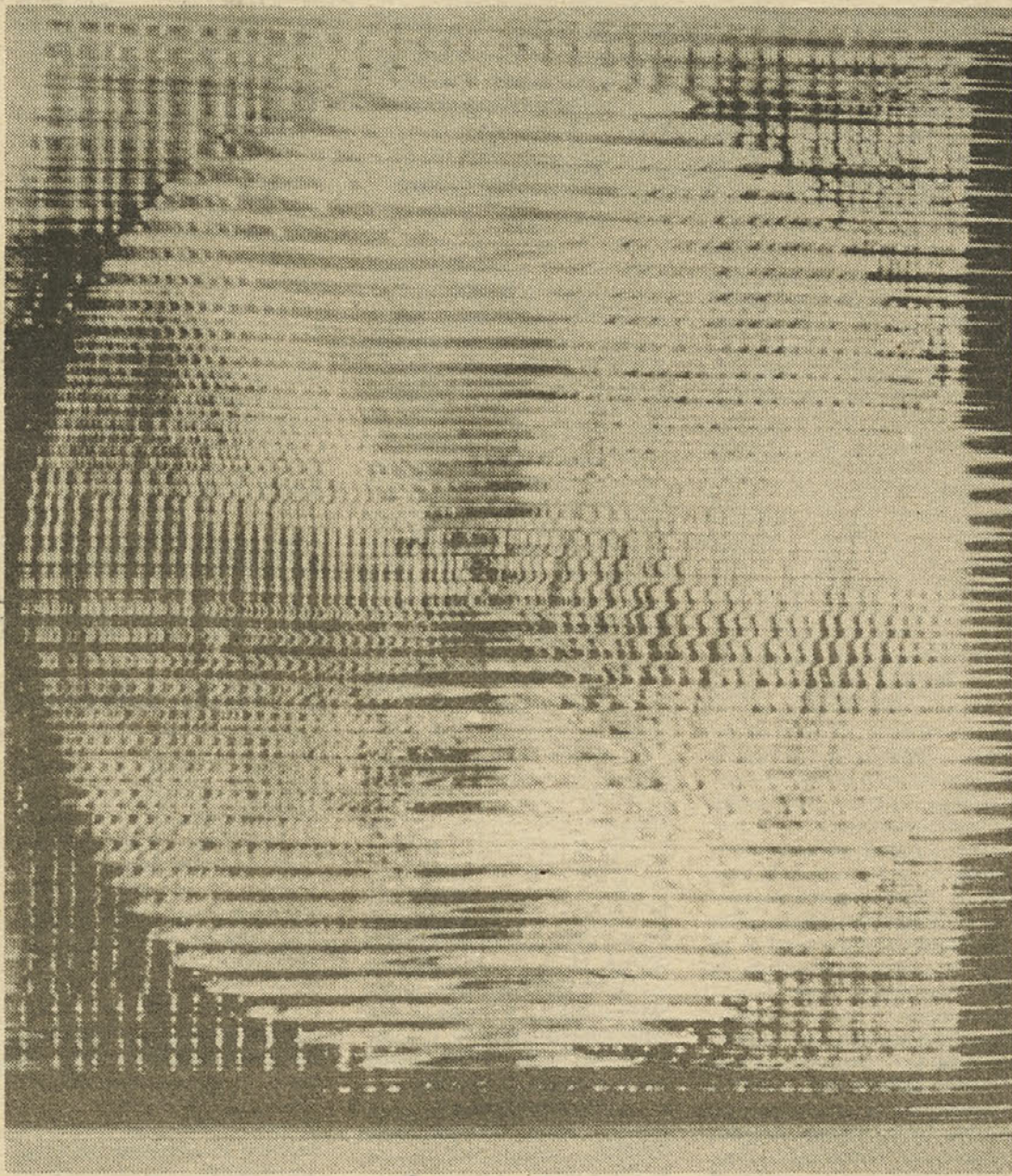
SMO V TEJ VZGOJI DOVOLJ UČINKOVITI?

V Jugoslaviji nimamo celostne raziskave niti študije, ki bi prikazala, do kod smo prišli v zadnjih desetletjih pri vzgoji in izobraževanju jugoslovanskega socialističnega domoljubja. Zato je odgovor na ta vprašanje, ki ga je skušalo dati posvetovanje, lahko le delen.

O velikih uspehih, ki jih dosega na tem področju, pričajo nenehna prizadevanja mnogih vzgojno-varstvenih organizacij, osnovnih, srednjih in visokih šol, pionirske in mladinske organizacije, Zveze borcev in drugih družbeno-političnih ter družbenih organizacij in društev, mladinske periodike in množičnih občil, jugoslovanske ljudske armade in mnogoterih drugih dejavnikov. To ni le občasno in kampanjsko delo, to je del našega vzgojno-izobraževalnega sistema, naših vsakdanjih vzgojnih prizadevanj, to je patriotizem, ki ga mladi doživljajo in živijo. V šoli spoznavajo preteklost in sedanjost naših narodov in narodnosti ter vse naše družbene skupnosti, si oblikujejo zavest o pripadnosti tej skupnosti, sprejemajo njene temeljne vrednote in skušajo ravnati v skladu z njimi. V vsebini vzgoje in izobraževanja, v duhu, ki preveva našo šolo, in v celotnem našem družbenem življenju je dovolj možnosti in pobud za nenehno razvijanje in poglobljanje jugoslovanskega socialističnega patriotizma in njegovih sestavin. Posebno pomembna so srečanja med pionirji in mladino naših narodov in narodnosti v okviru jugoslovanskih pionirskih iger, na delovnih akcijah, na skupnih taborjenjih, v slikarskih in drugih kolonijah, na športnih in kulturnih tekmovanjih, pri služenju vojaškega roka itd. Srečanja pionirjev pobratenejših šol prav tako dokazujejo, kako blizu smo si, kako hitro se navezujejo medsebojni prijateljski stiki, kako lahko se mladi sporazumevajo, pa čeprav govorijo vsak v svojem jeziku. Taka srečanja in doživljanja trajno oblikujejo domoljubni odnos in poglobljajo medsebojno razumevanje.

Doživljanja in sama dejavnost pomenijo mnogo več kot besede! S to mislijo je več govornikov opozorilo na nevarnost, da bi zaradi varčevanja v sedanjih gospodarskih razmerah začeli pre-

Nadaljevanje na 2. strani

H. Mack: Odsevi

dogodki
novosti

Nadaljevanje s 1. strani

irano krčiti interesne in druge zunajšolske dejavnosti, opuščati prireditve in srečanja, ki povezujejo.

To, kar smo doslej storili za razvijanje jugoslovanskega socialističnega patriotizma pri mladini, pa še ni dovolj. Analiza vzgojno-izobraževalnih programov osnovnih šol, ki je bila predstavljena na posvetovanju (M. Knežević), je pokazala, da v programih marsikdaj ne namenimo potrebnega prostora jugoslovanskemu socialističnemu patriotizmu, da včasih pozabljamo nanj celo pri navajanju vzgojnih smotrov. Zgodi se, da smo preveč vključeni v republiške in pokrajinske meje, preveč zaverovani v sedanost in preteklost svojega naroda in premalo odprti v celotno jugoslovansko skupnost. Kritično moramo oceniti pretežno izobraževalno usmerjenost našega srednjega in visokega šolstva ter nujno vzgojno nezadostnost. Primeri, ko nacionalizem s svojo nestrpnostjo zadržuje medsebojne odnose celo med šolsko mladino, so sicer izjemni, vendar opozarjajo, da teh vzgojnih nalog ne smemo nikoli zanemariti.

Seveda ni samo šola odgovorna za vzgojo mladih v duhu jugoslovanskega socialističnega domoljubja. To je odgovornost celotnega družbenega okolja, družine, krajevene skupnosti, združenega dela, družbeno-političnih organizacij in društev. Posvet je opozoril, da odločilno vpliva na odnos mladih do skupnosti to, kako se le-ti v njej počutijo, kako se lahko vključujejo v delo in politično življenje ter se uveljavljajo, kako si lahko uredijo življenje in, da jasno vidijo svojo prihodnost. Sedanja gospodarska in politična kriza, brezposelnost in druge tegobe mladih se zrcalijo v doživljanju in vedenju mladine.

Uspešnost domoljubne vzgoje je torej odvisna od mnogih dejavnikov, ki naj bi delovali med

nju učne snovi, premalo pa v vsestransko vzgojo osebnosti. Tako so menili udeleženci posveta. Od te ugotovitve ni daleč do vprašanja: ali dovolj skrbimo za usposabljanje učiteljev in vzgojiteljev, da bodo znali in hoteli uresničevati vzgojne naloge in razvijati jugoslovansko socialistično domoljubje? Ali je usposabljanje za te vzgojne naloge postalo stalna sestavina v sistemu strokovnega izpopolnjevanja pedagoških delavcev? Ali ustvarjamo v družbi in vzgojno-izobraževalnih dejavnostih razmere, ki spodbujajo učitelja, da se »s srcem in umom« posveča vzgoji mladih?

Na vsa tri vprašanja so razpravljali odgovorili z »ne«, ali vsaj zadržano in črnogledno. Nimamo kadrovske šole, ki bi namenjala vzgoji jugoslovanskega socialističnega domoljubja, pa tudi vzgoji na splošno, dovolj pozornosti. Učiteljev ne zaposlujemo načrtno. V programih šol, ki pripravljajo učitelje, prevladuje stroka — znanost, razmeroma malo je pedagoško-psihološke vsebine, splošni predmeti se podajajo »ex cathedra« (K. Bezić). Sistem strokovnega izpopolnjevanja pedagoških delavcev smo razbili, izpopolnjevanje pa prepuščali možnostim in pripravljenosti posameznih šol, občinskih in posebnih izobraževalnih skupnosti. Učiteljevo in vzgojiteljevo delo smo razvednotili, njun gnotni položaj je vse prej kot spodbuden (K. Angelovski in drugi). Učitelj črpa zavzetost in zagnanost samo še iz svoje pedagoške in družbene zavesti.

Te ugotovitve posvetovanja svarijo in terjajo korenite spremembe.

SKLEPNA STALIŠČA

Ko je Djordje Djurić, predsednik Zveznega odbora sindikata delavcev v vzgoji in izobraževanju, znanosti in kulturi povzel sklepe in stališča posvetovanja, je poudaril potrebo po navedenih spremembah, po večji odgovornosti celotne družbe, družbenega okolja posamezne

Udeleženci pozorno spremljajo posvet (Foto: F. Medar)

seboj usklajeno in se medsebojno podpirali.

UČITELJEVA VLOGA
JE ODLOČILNA

»Na posvetovanju skoraj da ni bilo referata, ki ne bi posebej obravnavali ali vsaj omenili, kako odločilna je učiteljeva vloga pri razvijanju jugoslovanskega socialističnega domoljubja, učiteljeva domoljubna zavest, prepričanost v naše družbene vrednote in zavzetost za vzgojo mladih.

Učitelj ne more dati učencem tega, česar sam nima, ne more uspešno razlagati družbenih vrednot in stališč, če sam misli drugače. Še tako dober učni načrt ne pomaga, če mu učitelj ne da življenja, če prikrajša učence za vzgojne vrednote. Vsak učni predmet in vsak učitelj lahko pripomore k razvijanju mladih v duhu jugoslovanskega socialističnega domoljubja, k utrjevanju bratstva in enotnosti, k iskanju odgovora na nerešena vprašanja mladih. V tem mora biti šola nenehno povezana z življenjem, v tem je pomen načela aktualizacije učne vsebine, ki bi ga moral upoštevati vsak učitelj.

Naša šola, zlasti še srednja in visoka, je preveč enostransko usmerjena k izobraževalnim smotrom, k podajanju in obvladova-

šole in vzgojno-varstvene organizacije, združenega dela in drugih dejavnikov, ki poleg šole vzgajajo in vplivajo na razvoj in utrjevanje jugoslovanskega socialističnega patriotizma pri mladini. V vsej Jugoslaviji si moramo še nadalje prizadevati za usklajeno delovanje v enotnem sistemu vzgoje in izobraževanja in uresničevati temeljne skupne smote. Odprta vprašanja in razlike v pogledih moramo skupaj reševati kritično, a strpno, v korist vse naše družbene skupnosti in vzgoje mladih.

Vsebinsko posvetovanja bo objavljena v posebni knjigi, ki jo bodo izdali prosvetni časopisi republik in pokrajin.

Na koncu naj omenim pomemben delež, ki so ga v imenu naše republike prispevali k posvetovanju: dr. Rudi Lešnik (referat o vzgoji jugoslovanskega socialističnega patriotizma skozi prosti čas), mag. Milan Divjak (prispevek o usposabljanju pedagoških delavcev za vzgojo socialističnega patriotizma), mag. Mladen Tancer (prispevek o pionirskem šahu — dejavnosti, ki zbližuje mlade), Ljilje Malovrh (prispevek o Groharjevi likovni koloniji) in drugi razpravljali.

JOŽE VALENTINČIČ

Vzgoja, ki je temelj sožitja

Iz prispevkov na posvetovanju o razvijanju jugoslovanskega socialističnega domoljubja

STIPE ŠUVAR

Naši skupnosti sta sovražna
tako nacionalizem
kot unitarizem

O jugoslovanskem socialističnem patriotizmu veliko govorimo. Propagiramo ga in se sklicujemo nanj s patetičnim prizvokom. Obenem pa se zavedamo, da ga ne razvijamo in utrjujemo dovolj, da le megleno poznamo sam pojem patriotizem, njegovo bistveno zgodovinsko in današnjo vsebino. Prav zato so potrebni odkriti pogovori o jugoslovanskem socialističnem patriotizmu, ki bodo spodbujali in navdihovali naše ravnanje, obenem pa usmerjali sedanjo in dolgočrno politiko organiziranih socialističnih sil pri razvijanju in utrjevanju socialističnega patriotizma.

Jugoslovanski socialistični patriotizem izhaja iz naše socialistične zavesti, iz pripadnosti Jugoslaviji kot socialistični, enotni skupnosti narodov in narodnosti, ki je hkrati skupnost delovnih ljudi in občanov — samoupravljalcev. Ta zavest je zgodovinska pridobitev socialistične revolucije naših narodov in narodnosti ter delavskega in komunističnega gibanja — pridobitev, ki ni dana enkrat za zmeraj, marveč se mora sproti obnavljati in imeti v sebi vizijo prihodnosti.

Jugoslovanska socialistična zavest se obnavlja kot navaja tudi Program ZKJ, na temelju enotnih socialističnih družbeno-gospodarskih odnosov in enotnega jugoslovanskega sistema, enotnega jugoslovanskega trga, enakih pravic in obveznosti organizacij združenega dela in občin, enakopravnega sodelovanja republik in pokrajin pri upravljanju in razporejanju sredstev federacije — na temelju politike socialistične solidarnosti, zgodovinskega spomina in praktičnega izkustva naših delovnih množic.

Jugoslovanski socialistični patriotizem ni samo zamisel ali uresničenje neke vizije, ni samo prizadevanje, ideal, program ali daljni cilj — čeprav vsebuje vse te sestavine, marveč ima tudi trdne in stvarne temelje (B. Zihertl, Komunistem in domovina). To je patriotizem, ki se izraža v delu; njegovo polno in življenjsko uveljavljanje je odvisno od razvoja socializma in naše jugoslovanske skupnosti na samoupravnih temeljih, ko bodo združeni proizvodilci razpolagali z živim in minulim delom ter s sredstvi razširjene reprodukcije. Svoj najgloblji izvor ima v procesu osvoboditve dela, v katerem mi, ki pripadamo družbeno-zgodovinski skupnosti od Triglava do Vardarja, iščemo svojo pot človeškega napredka v skladu s komunistično vizijo človeške družbe in z marksistično mislijo, ki ne le razlaga svet, marveč ga tudi spreminja. V tem je enotnost jugoslovanskih narodov postala družbeni in gnotni interes vsakega delovnega človeka (Program ZKJ). V tem, da postaja Jugoslavija domovina združenih delavcev, vidijo le-ti zaželeno prihodnost in svojo perspektivo.

Jugoslovanski socialistični patriotizem ni kakršen koli, marveč le revolucionarni patriotizem, ki vključuje »di demokracijo narodnostno zavest — zavest o pripadnosti enemu od naših narodov in narodnosti, ki živijo skupaj v bratstvu in enotnosti, v socialističnem jugoslovanskem prostoru — to pa so najpomembnejše stvarne predpostavke za enotnost in povezanost naših narodov in narodnosti, s tem pa tudi predpostavke za razvijanje jugoslovanskega socialističnega patriotizma na območju kulture v njenem najširšem pomenu.

čanski patriotizem in vsako ozkosrčno domoljubje, predvsem pa nacionalizem, ki povečuje svoj narod in ga zoperstavlja drugim v federalni ali mednarodni skupnosti, pa tudi nacionalni nihilizem, abstraktni internacionalizem in kozmopolitizem.

Vsak nacionalizem je sovražnik jugoslovanskega socialističnega patriotizma, nasprotuje izražanju in dokazovanju duha medsebojne povezanosti, vzajemnemu razumevanju in medsebojni pomoči jugoslovanskih narodov. Nacionalizem vse to razkraja. Po svoji naravi je nacionalizem oporišče vseh močih protisocialističnih sil in protirevolucije. Nacionalizem vedno napada bratstvo in enotnost, želi nadvlado svojega naroda, neti razdor med njim in drugimi narodi — vse to pa s pomočjo oblasti nad delavskim razredom, z birokratskim monopolom, z mesijanistvom odtujenih naložb, organizacij in slojev ter v vlogi varuha nad lastnim narodom. Do celotne skupnosti se obnaša zmeraj kot njen izločeni del. V svojih separatističnih in iredentističnih težnjah je skrajno nasproten zamisli o enotni skupnosti. V naših družbeno-zgodovinskih razmerah je nacionalizem hkrati centralistično in totalitarno usmerjen tudi v odnosu do lastnega naroda: ne dopušča odklonov od narodne enotnosti niti dvoma v sveti nacionalni egoizem.

Jugoslovanskemu socialističnemu patriotizmu je po drugi strani prav tako sovražen vsak nadnacionalen, velikodržavni birokratizem, hegemonizem in unitarizem, vsako prizadevanje, da se v socialistični Jugoslaviji »zbršejo« narodi in narodnosti. Zaradi zgodovinskih pridobitev socialistične revolucije ni mogoč obstoj take Jugoslavije — niti kot socialistične niti kot meščansko-demokracije države, ki bi zanikala narode in njihov skupen, enakopraven in svoboden razvoj. V naivni kozmopolitizmu, slepi idealizem ali nacionalni nihilizem bi zašli, če bi si zamišljali Jugoslavijo za popolnejšo, uspešnejšo in srečnejšo deželo, če bi v njej takoj ali čimprej izumrli narodi in narodnosti. Ni obstoj več narodov v eni državi, niti federacija tisto, kar ovira razvoj samoupravnega socializma; ni pogoj naše končne sreče to, da bi pripadali neki in silo ustvarjeni jugoslovanski naciji — pravi ugledni zgodovinar (Janko Pleterški, referat za okroglo mizo o bratstvu in enotnosti, Beograd 1983).

Temelj naše duhovne enotnosti in kulturne povezanosti so mnoge vrednote, ki jih je ustvarila socialistična revolucija: enakost in enakopravnost ljudi in narodov; živeti od dela; neodvisnost in neuvrčenost, samoupravljanje, vedoželjna, kritična, protidogmatska in protibirokratska zavest, ki zavrača vse, kar jo ponižuje in zaslučuje. Prosto gibanje ljudi in kroženje dobrin in informacij, širjenje kulturnih stvaritev v jugoslovanskem prostoru — to pa so najpomembnejše stvarne predpostavke za enotnost in povezanost naših narodov in narodnosti, s tem pa tudi predpostavke za razvijanje jugoslovanskega socialističnega patriotizma na območju kulture v njenem najširšem pomenu.

RUDI LEŠNIK

Naš patriotizem je dejavna
ljubezen do domovine

Precej ganljivega je bilo napisanega o ljubezni do domovine. Cankar je dejal, domovina, ti si kakor zdravje, da bi tako izpovedal globino in pomen doživljanja domovine. Pristna ljubezen do domovine pomeni prav gotovo tudi zadovoljitev potrebe po pripadnosti določenemu prostoru in času, a obenem tudi zadovoljitev potrebe po varnosti. Že s tega gledišča je zavest domovinske pripadnosti izredno pomembna za vsakogar, izguba domovine ali pomanjkanje doživetja domovinske pripadnosti pa lahko povzroča motnje v razvoju osebnosti in njene identitete.

Kaj je torej patriotizem? Sama beseda »pomeni ljubezen do domovine, dežele in ljudstva — utemeljena na materialnih in idejnih pogojih razvoja zavesti določeni skupnosti in celote« (Enciklopedija leksikografskega zavoda 5, Zagreb, 1961, str. 682). Pri tem ne gre samo za ljubezen do pokrajine, kjer človek živi. Čustvo domoljubja se je v zgodovini pogosto zlorabljalo za različne namene posebnih socialnih skupin v boju za politično oblast in zaščito različnih lastninjskih pravic. Ljubezen do kralja so poskušali enačiti z ljubeznijo do domovine in nasprotno; nasprotovanje kralju in njegovi diktaturi je pomenilo izdajo domovine. Prav tako se ljubezen do domovine v neugodnih razmerah lahko enostransko izraža v nacionalizmu in šovinizmu, ki onemogoča razvoj resničnega internacionalizma kot podlage za enakopravno sožitje različnih narodov in narodnosti. Spoštovanje samega sebe je hkrati pogoj za spoštovanje drugega in podobno velja za narode. Kdor ne spoštuje svoje narodnostne pripadnosti, tudi druge ne more spoštovati. Ljubezen do domovine vključuje obenem tudi ljubezen do človeštva, do drugih narodov in dežel ob spoznanju, da ima vsakdo pravico do svoje narodnostne identitete, ki jo potrjuje z doživljanjem patriotizma in internacionalizma.

Prav ob tem pa se bistveno razlikuje jugoslovanski socialistični patriotizem od malomeščanskega razumevanja domoljubja. To ni agresivni patriotizem, ki odseva ljubezen do domovine z zavojevanjem tujega ozemlja in utrjevanjem materialnega bogastva na račun drugih narodov z namenom, da bi s svojo nacionalno prevlado izpol-

njeval domoljubne vrednote. Naš socialistični patriotizem je dejavna ljubezen do domovine, ki se kaže v težnji in prizadevanjih za izboljšanje življenjskih razmer vseh delovnih ljudi; to pomeni, da vsebuje obenem tudi razredni boj za ureditev socialističnih samoupravnih odnosov med ljudmi. Na temelju take ljubezni do domovine naj bi občani v Jugoslaviji preprečevali, da »bogastva domovine in njene lepote ne bodo vir bogatenja določene skupine bodisi domačih ali tujih zajedalcev, temveč da bodo to materialni viri splošnega blagostanja in napredka za vse delovne ljudi«. (Obča enciklopedija jugoslovanskega leksikografskega zavoda 6, Zagreb, 1980, str. 341.) To obenem pomeni, da se ljubezen do domovine kaže v zavesti o enakopravnosti vseh ljudi, narodov in narodnosti. Obenem pomeni tudi nenehno revolucionarno dejavnost za utrjevanje socialističnega patriotizma, tako da se občani z vsemi močmi trudijo za gospodarski, kulturni in politični napredek družbe, ki ji pripadajo.

Če gledamo s takim marksističnim spoznanjem na pomen in razvoj socialističnega patriotizma, potem ne morejo biti presenečeni, da se v razmerah, polnih gospodarskih in drugih nasprotij, marsikdaj ni izrazilo govorilo o patriotizmu in se ni močnejše naglašala zahteva po krepkejših vzgojnih prizadevanjih za oblikovanje patriotizma. Pretirano scientistično in pragmatično usmerjeno izobraževanje je pozabljalo na potrebe po intenzivnejši vzgoji, hkrati pa so se mnogi preradi uspravili z mislijo, da se patriotizem zagotavlja tudi z ustvarjanjem samoupravnih odnosov. Izkušnje so pokazale, da so se okrepile popačene oblike lokalistično zaprtega patriotizma, ki so omogočile pojave različnih manifestacij nacionalističnih in drugih grupaških nagibov.

Ljubezni do domovine ni mogoče izključiti iz ljubezni do socializma in iz ljubezni do ljudi in zavesti o pripadnosti človeški skupnosti, prav tako pa je tudi ni mogoče oddeliti od nenehne revolucionarnosti, ki pomeni vztrajno delo za preobrazbo družbe. To občutljivo doživljajo zlasti mladi ljudje, ki so izredno kritični do vseh slabosti v družbi in do vseh nepravilnosti, ki zametljejo ali zadržujejo družbeni razvoj.

AGIM ZOGAJ

Domoljubna zavest
se mora zrcaliti
v delu mladih

Mladi v Zvezi socialistične mladine Jugoslavije se čedalje bolj zavedajo, da je utrjevanje in razvijanje revolucionarnih tradicij moralna in politična obveznost — tudi mladega rodu. Revolucionarne tradicije za nas niso samo lepi spomini na Sutjesko, Neretvo itd., ki so ostali iz pouka zgodovine. Razvijanje socialistične zavesti na temelju jugoslovanskega socialističnega patriotizma je pomembno za nadaljnji razvoj samoupravljanja. Trajna in zavedna opredeljenost vsakega posameznika za bratstvo in enotnost, za skupnost in enakopravnost v njej je zelo pomembna za nepretrga-

nost socialistične revolucije, za uresničenje naših idealov, ki jih ne iščemo le v revolucionarni preteklosti, marveč tudi v sedanosti in prihodnosti.

Mladi ne sprejemamo teorije, češ da si mladi rodovi preprosto lahko »sposodijo« revolucionarnost od starejših, in si ne domišljamo, da se mladina kar spontano opredeljuje za socializem, saj idejni boj tudi pri nas ni enkrat za zmeraj končan.

Za nas, za rod Titove dobe, pomeni trditev, da gremo lahko v boljšo prihodnost le pod zastavo bratstva in enotnosti, mnogo več kot samo besede.

Nadaljevanje na 3. strani

Vzgoja, ki je temelj sožitja

Nadaljevanje z 2. strani

Vendar je zavest mladih razpeta med ideali in stvarnostjo. Mladi imajo veliko težav — pri šolanju, zaposlovanju in pri reševanju svojega stanovanjskega vprašanja. Razvijanje socialističnega patriotizma pomeni za nas zavzeto in ustvarjalno delovanje za razvoj socialističnega samoupravljanja, za ustaletev gospodarskih tokov, za odpiranje novih delovnih mest, za razvijanje socialističnega odnosa do dela — proti konformizmu, brezvoljnosti in malodušju, proti oportunističnemu pristopu na neskladja med proglašeni načeli in ravnanjem.

Ko govorimo o preteklosti in sedanjosti z mladimi, moramo biti stvarni, brez idealiziranja. Nekatere zgodovinske knjige opisujejo, kot da bi bila naša socialistična revolucija končana z veliko zmago leta 1945; kot da kasneje ni bilo več hudih bojev za uveljavljanje socialističnega samoupravljanja, za ohranjanje in utrjevanje neenakopravnosti,

bratstva in enotnosti. Ko danes govorimo mladim, jim odkrito povejmo, da naša socialistična družba ni popolna in idealna — nasprotno — spremlja jo veliko objektivnih protislovij. Mladi morajo dobiti resnično podobo sedanjosti, da bodo ustrezno pripravljene za življenje in delo.

Sola ima v tej pripravi za življenje pomembno vlogo. Žal pa je njena vzgojna vloga zbledela. Včasih dobiš vtis, da mladi obiskujejo šole samo še zato, da se dokopljajo do diplom — namesto da bi se ob tem vsestransko razvijala tudi njihova osebnost. Seveda za idejno usmeritev mladih ne more biti »odgovoren« samo predmet marksizem, saj ne more sam zagotoviti razredne vsebine pouka, pa čeprav bi ga predaval sam Marx. Žal pa je tudi marksizem, kakršnega imajo zdaj v šolah, marsikdaj daleč od pričakovanega. Pri njem dobivajo učenci še marsikje idealno predstavo o življenju, pozneje pa poznajo drugačno resničnost.

slovanskih narodov in narodnosti, za razvijanje bratstva in enotnosti — vse to pa pripomore k ohranjanju in utrjevanju samoupravne socialistične družbe. Vse te sestavine patriotizma moramo razvijati v mladih v učenem procesu in drugih oblikah vzgojno-izobraževalnega dela. Kako bomo uresničili te naloge, je odvisno od mnogih dejavnikov, med katerimi naj omenimo le nekatere.

Vzgojno-izobraževalni proces mora predvsem s svojo vsebino prispevati k vzgoji mladih v duhu jugoslovanskega socialističnega patriotizma. Vendar sama učna vsebina, pa tudi ne sama učna sredstva, oblike in metode še ne zagotavljajo vzgojnega vpliva. Kako močno bo učni proces vplival na razvoj jugoslovanskega socialističnega patriotizma pri mladih, je odvisno predvsem od učitelja: koliko pozna, sprejema in ustvarjalno uporablja pri pouku to, kar je sprejela naša samoupravna družba in kar je dokazala marksistično utemeljena znanost. Zato bi morali bolj skrbno izbirati kandidate za učiteljski poklic, in bolj skrbeti za

njihovo izobraževanje in izpopolnjevanje, za družbeni ugled in nagajevanje učiteljev, za njihovo strokovno, pedagoško-psihološko in didaktično-metodično usposobljenost.

Posebno pomembna je učiteljeva marksistična in samoupravna usmerjenost, saj mora biti tudi sam vzgojitelj vzgajan, kot je rekel Marx. Učiteljeva filozofska sociološka usmerjenost in prepričanost bistveno vplivata na izbiro in podajanje učne snovi, na uporabo učne tehnologije in metod in na izbiro organizacije učnega procesa.

Poleg učitelja, ki neposredno vodi učni proces, ima pri razvijanju jugoslovanskega socialističnega domoljubja pomembno vlogo tudi pedagoški kolektiv — skupno zavzeto delo učiteljev in učencev. Če hočemo povečati vzgojno vlogo pouka, moramo razvijati samoupravno sodelovanje učencev in učiteljev pri vseh oblikah vzgojno-izobraževalnega dela v šoli in zunaj nje in na vseh stopnjah učnega procesa — od njegovega načrtovanja do končnega vrednotenja uspešnosti našega dela.

dogodki novosti

predmet samoupravljanja s temelji marksizma. Prav je, da kritično razmislimo, zlasti danes v Sloveniji, kako bomo razvili izobraževanje učiteljev, da bodo

nekoč uspešno opravljali tudi vzgojno delo, da bodo lahko mlade uspešno vzgajali k socialističnemu patriotizmu in internacionalizmu.

»Vzgojiti moramo rodove, ki bodo znali živeti v slogi in od dela, ki bodo zavestno in organizirano razvijali socialistične družbene odnose, se stropno med seboj dogovarjali ter ob spoštovanju mišljenja drugih znali razlikovati nacionalno od nacionalističnega in se čutili odgovorne za skladen napredek celotne Jugoslavije in vsakega njenega dela.«
Marko Špadijer

»V večnarodni socialistični skupnosti, kakršna je naša, se socialistični patriotizem izraža na dva načina: do ožje domovine — republike, pokrajine — in do širše domovine — SFRJ. Domoljubna čustva do ožje domovine niso v nasprotju z jugoslovanskim socialističnim patriotizmom, nasprotno: ljubezen do ožje domovine je eden izmed temeljnih pogojev za razvoj socialističnega patriotizma do skupne domovine, ki temelji na enakopravnosti vseh delov te skupnosti.

Dilema, kateri patriotizem je močnejši, ali tisti do ožje ali tisti do širše domovine — je po mojem lažna. Patriotizem, občutenje pripadnosti in povezanosti z domovino, je nedeljiv, tako kot je za resnične domoljube domovina nedeljiva celota. Kdor ne ljubi svoje ožje domovine, ne more ljubiti svoje širše domovine; kdor ne ljubi širše in skupne socialistične domovine, ta ne more resnično ljubiti niti svoje ožje domovine — republike.

Tako je tudi z odnosom med patriotizmom in internacionalizmom: ne moremo ljubiti drugih narodov in imeti do njih pravega internacionalističnega odnosa, če nismo sposobni v svoji večnarodni skupnosti razvijati ustreznih odnosov — socialistične solidarnosti, patriotizma, bratstva in enotnosti, vzajemne povezanosti in drugih sorodnih vrednot.«
Blažo Nikolovski

Ni malo dobrih prosvetnih delavcev, ki neutrudno in ustvarjalno, z globokim prepričanjem uspešno vzgajajo mlade ljudi v jugoslovanske socialistične domoljube.

Žal pa ni malo prosvetnih delavcev, ki ne znajo ali nočejo tako delovati. Govorijo v nedoživetih frazah in delujejo kot omejeni rodoljubi, ki se prikrito ali odkrito vedejo včasih kot blažji, včasih pa čelo kot strupeni nacionalisti, širijo mitomansko zavest, so apriorni »levi« kritizerji ali pa so vključeni v provincialno in primitivno miselnost. Tako plačujemo davek za neustrezen izbor kandidatov za prosvetne poklice, pa tudi za tiste odnose v šoli in družbi, ki porajajo majhno ustvarjalnost in zavzetost v vzgojno-izobraževalnem delu, ki bi moralo sloneti zmeraj na pravih socialističnih temeljih.
Šipe Šušar

Za vzgojo je domala aksiomska misel: Če hočemo otroka vzgojiti, oblikovati njegov značaj, moramo torej organizirati njegovo dejavnost, ustvariti mu moramo stvarne življenjske okoliščine in usmerjati njegovo ravnanje v teh okoliščinah v skladu z našimi vzgojnimi smotri. To je res! Razložek je morda samo v tem, da je treba mlademu človeku pomagati, da si takšne okoliščine tudi čim bolj sam ustvari, da jih urejamo skupaj, da to ni predvsem stvar šole, temveč krajevne skupnosti in vseh subjektov, ki lahko v tem procesu ustvarjalno sodelujejo. In prav sem tega prosti čas, ki omogoča, da se vsi subjekti v njem lahko znajdejo in s pedagoško prostega časa pomagajo urejati razmere, v katerih bo lahko v resnici zaživel tudi socialistični patriotizem. Pri tem je zlasti pomembno, da šola ne ostaja za širimi stenami, temveč da uresničuje izobraževalni proces kar največ s svojimi dejavnostmi in z dejavnostmi samih učencev — tudi zunaj šole. To je pot, ki omogoča identifikacijo učencev s skupnostjo, dejavnost, v kateri se prebujajo in potrjuje ljubezen do domovine in doživlja zdrav splošno človeški ponos. Uresničiti je treba misel, da vzgoja ni vzporedna, temveč vraščena sestavina združenega dela, obenem pa tudi široka možnost prostega časa.

Rudi Lešnik

Raziskava med učenci četrtega in petega razreda osnovne šole v Vojvodini je pokazala, da manj kot polovica učencev te starosti dobro pozna in pravilno razlikuje jugoslovanske narode in narodnosti. Na vprašanje, kaj pomeni biti Jugoslovčan, se je 51 % učencev opredelilo za odgovor: biti Jugoslovčan pomeni ljubiti svojo socialistično samoupravno domovino, njeno svobodo in vse njene narode in narodnosti ne glede na kraj, kjer živimo. Drugo mesto z 41 % glasovi je dobil odgovor: biti Jugoslovčan pomeni spoštovati in ljubiti delo ZKJ, misel in delo tovariša Tita.

Iz poročila M. Palova in V. Damjanovića

Po raziskavi o vrednotah mladih — opravili so jo na vzorcu učencev prvih razredov srednjih šol v Zadru in Splitu — si na lestvici družbenih vrednot sledijo: 1. bratstvo in enotnost naših narodov in narodnosti (ta vrednota je na prvem mestu), 2. samoupravljanje, 3. socializem; 4. neuvrščenost, 5. vodilna vloga delavskega razreda, 6. vrednotenje in nagajevanje človeka po delu, 7. utrjevanje splošne ljudske obrambe in družbene samozasčiite, 8. marksistični pogled na svet, 9. vodilna vloga ZKJ, 10. nenehno izobraževanje in strokovno izpopolnjevanje. Podatki spodbujajo k razmišljanju, ki ga avtor prepušča bralcem.

V. Vujčić

Po raziskavi, ki so jo opravili med osnovnošolskimi in srednješolskimi učitelji v Makedoniji, bi se 38 % učiteljev, če bi se znova odločali za poklic, ne odločilo za učiteljski poklic, marveč za bolj ugodnega in bolj plačanega. 78 odstotkov vprašanih učiteljev namreč pravi, da smo učiteljski poklic v naši družbi tako gmočno kot po ugledu razvrednotili.

K. Angelovski

JAŠAR REDŽEPAGIĆ

V duhu enakopravnosti narodov in narodnosti

Za vzgojo in izobraževanje mladih v duhu enakopravnosti narodov in narodnosti, za njihovo medsebojno spoznavanje ter vzajemno spoštovanje in sodelovanje je v šoli dovolj možnosti in oblik. Bogato učno vsebino dajejo družbene in kulturno-zgodovinske vede pa tudi druga učna področja. Vidna je tudi vloga zunajšolskih in drugih interesnih dejavnosti, od pevskih zborov in likovnih krožkov do pionirskih zadrug, delovnih akcij, športnih in drugih srečanj med učenci in šolami različnih narodov in narodnosti. V narodnostno mešanem okolju so take skupne dejavnosti tembolj pomembne.

Če podrobneje razčlenimo katerokoli organizirano skupno dejavnost mladih, ugotovimo, kako zelo vpliva na razvoj moralnih lastnosti, na pridobivanje in doživljanje načel socialistične etike, na razvoj umskih sposobnosti, krepitev telesa, zlasti pa še na utrjevanje domoljubnih čustev, revolucionarnih in humanističnih tradicij, pravih medsebojnih odnosov, narodnostne enakopravnosti in zavesti o pripadnosti skupnosti.

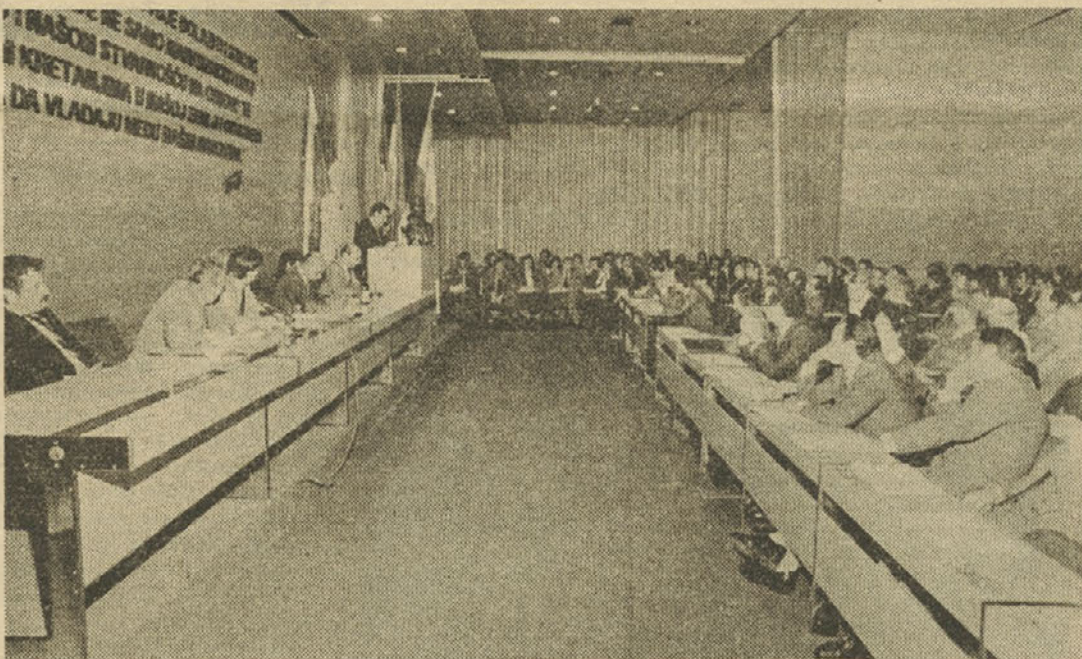
Družina, predšolske ustanove, šola, delovne organizacije, jugoslovanska ljudska armada, javna občila, družbene in druge organizacije morajo skrbeti za razvijanje, utrjevanje in napredek teh splošno človeških vrednot iz preteklosti in sedanjosti jugoslovanskih narodov in narodnosti.

Učiteljeva vloga je pri tem neprecenljiva in nezamenljiva. Humanizem, tovarštvo, bratstvo in enotnost, kritičnost, pravičnost, enakopravnost med narodi in narodnostmi, patriotizem in internacionalizem in druge družbeno-moralne vrednote morajo živeti v učiteljevem prepričanju, v njegovih mislih in besedah, v vedenju in delovanju ter biti del njega samega.

Zahtevna in odgovorna naloga mladine je, da se upre tujim idejnim vplivom in vsemu, kar bi nas ločevalo med seboj. Pojavi nacionalne nestrpnosti med šolsko in študentsko mladino ob težkih dogodkih na Kosovu pa tudi ob nacionalističnih izpadih drugih nas opozarjajo, kako nevarno je sejati med mladimi in odraslimi nezaupanje ali celo

sovražnost do pripadnikov drugih narodov in narodnosti.

Prav tako je pomembno, da pri vzgoji in izobraževanju načrtno utrjujemo kulturno in nacionalno bit vsakega naroda in narodnosti, ob nacionalni enakopravnosti, medsebojnem spoznavanju in prepletanju

Na posvetu (Foto: F. Medar)

naših kultur. Popolna enakopravnost v vzgoji in izobraževanju potrjuje demokratizacijo in preporek izobraževanja in pripomore k skupnemu napredku. Bogate skupne vsebine vzgoje in izobraževanja, razvite možnosti za vzgojo in izobraževanje v jeziki vseh narodov in narodnosti veliko pripomorejo k utrjevanju jugoslovanske samoupravne socialistične zavesti, bratstva in enotnosti, k uveljavljanju nacionalne in posameznikove svobode ter k medsebojnemu bogatenju kultur in ustvarjalnosti naših narodov in narodnosti.

Za pedagoško delo je še vedno živa Leninova misel: »Kadar živijo v eni državi različni narodi, jih vežejo med seboj neštetje niti gospodarskega in celotnega življenja — le kako naj bi šolstvo ostalo zunaj teh zvez?« Zato se je Lenin zavzemal za popolno enakopravnost narodov v vzgoji in izobraževanju, za odpravo vsakega nezaupanja med njimi.

formalna akademska stopnja, še ne zagotavlja dobrih pedagoških delavcev. To je le nujen, nikakor pa še ne zadosten pogoj. Različni strokovni posveti v zadnjih letih so med drugim opozorili, da premalo storimo za patriotsko in internacionalistično vzgojo v pedagoških šolah.

Pedagoškim delavcem bi morali že ob skupnih predmetih, kot so marksizem, sociologija, filozofija, psihologija, pedagogika, samoupravljanje, omogočiti, da spoznavajo sodobna vprašanja domovine in sveta ter pereče probleme, ki jih rešuje sodobno človeštvo. Učitelji bi morali dobiti široko kulturno in estetsko izobrazbo, politično in idejno razgledanost, da bi lahko mladim pomagali odkrivati te in druge razsežnosti življenja. Domovinska vzgoja, patriotizem ter internacionalizem so lahko rezultat ne le politične in moralne vzgoje, marveč tudi širše kulturne vzgoje. Pri skupnih predmetih bi morali več storiti za poklicno podobo učitelja. Krčenje skupnih predmetov na visokih pedagoških šolah je torej slaba usluga vzgojni usposobljenosti pedagoških delavcev.

Posebna pomena so specialne metodike. Pri njih se učitelji seznanijo s cilji in nalogami učnih predmetov, z možnostmi, ki jih nudijo za vzgojo na sploh in še posebej za vzgojo k patrioti-

cev manj uspešno, kot bi želeli. Zaradi tega učitelji spregledajo številne vzgojne možnosti, pogosto pa je vprašljiva tudi marksistična zasnovanost pouka in vzgoje. Učitelji srednjih šol so celo prepričani, da vzgoja ni njihova stvar, zlasti ne etnična, patriotska ter internacionalistična vzgoja. Storišni pritisk je premočan, čutijo ga učitelji in učenci. Poleg tega pa se morajo učitelji pogosto ukvarjati še z drugimi vprašanji, ki nimajo nič skupnega z vzgojo in izobraževanjem ter se zato ne utegnejo poglobiti v tenkočutna vprašanja vzgoje mladega človeka.

Spodbude, ki jih dobivajo prihodnji pedagoški delavci v času študija, da bi pozneje vzgajali mlade k socialističnemu patriotizmu in k razumevanju med narodi, so šibke, komaj zaznavne. Pa še te so lahko zamorne zaradi neugodnih okoliščin, ki jih najdemo v učiteljskih kolektivih, kjer se več pogovarjajo o organizaciji, dohodkih in formalnih vprašanjih kot o učencih in njihovi vzgoji.

Nekaterim je na poti profil učitelja družbeno-moralne vzgoje, ki ga izobražujemo le v Sloveniji, nekateri postrani gledajo na vlogo tega predmeta osnovni šoli, ki lahko veliko prispeva k domovinski ter internacionalistični vzgoji. Nekatere moti tudi

VELJKO BANDJUR

Učiteljeva vloga je odločilna

Jugoslovanski socialistični patriotizem ni abstraktna kategorija, ki bi zahtevala le razmišljanje o domovini in pripadnosti njeni

dediščini, pravi N. Filipović. To je spoznanje in ljubezen, znanje in ravnanje, pripravljenost za obrambo enakopravnosti jugo-

dogodki
novostiPotreba po nenehnem
usklajevanjuZa učinkovito in smotno mrežo srednjega usmerjenega
izobraževanja

Mreže srednjih šol ni mogoče izoblikovati enkrat za vselej, ampak jo je treba nenehno prilagajati na novo nastale družbeno-razmeram in vsako leto sproti preverjati, kako se uresničuje Družbeni dogovor o načelih in merilih za razmeščanje izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov. Le tako bodo lahko posebne izobraževalne skupnosti vsako leto še pred razpisom vpisa v naslednje šolsko leto usklajeno ukrepale in pomagale, da se odpravijo nepravilnosti, zlasti: s preusmeritvijo posamezne izobraževalne dejavnosti, s spodbujanjem programskega povezovanja in združevanja izobraževalnih organizacij, v skrajnem primeru pa bodo spodbudile k ukinitvi tiste izobraževalne organizacije, katere dejavnost ni več potrebna družbi.

Taka ugotovitev se je izoblikovala v razlagi o osnutku Smernic za planiranje, razmestitev in spremljanje izvajanja vzgojno-izobraževalnih programov v srednjem usmerjenem izobraževanju, ki ga je obravnaval na svoji seji, 27. oktobra, Odbor za usmerjeno izobraževanje skupščine izobraževalne skupnosti Slovenije. Smernice naj bi pripomogle, da bi se družbeni dogovor dosledneje uveljavil, hkrati pa bile šolam nekakšen kažipot pri napovedi obsega vpisa v srednje šole v naslednjem šolskem letu.

Znano je, da se družbeni dogovor v resnici ni dosledno uveljavljal; v tem in v preveliki razdrobljenosti in nepovezanosti srednješolskih organizacij pa iščejo zdaj vzroke za slabo razporedeno mrežo srednjih šol. O teh vprašanjih naj bi razpravljali v posebnih in občinskih izobraževalnih skupnostih, že do srede novembra pa naj bi se odločili, koliko srednješolcev bodo vpisali in kje se bodo učenci izobraževali po vzgojno-izobraževalnih programih.

Za usmeritev pri načrtovanju obsega vpisa in preoblikovanju mreže srednjega usmerjenega izobraževanja je pripravil odbor izhodišča, po katerih naj bi uporabniki in izvajalci v posebnih izobraževalnih skupnostih ponovno preverili kadrovske potrebe, predvidene v srednjeročnih načrtih in šele potem določili obseg izobraževanja. Pri tem morajo upoštevati dolgoročne cilje prestrukturiranja gospodarstva, trenutne in prihodnje možnosti zaposlovanja, pa tudi dosežke dozdajšnjega izobraževanja. Posebne izobraževalne skupnosti naj medsebojno uskladijo obseg izobraževanja s predvidenim številom učencev, ki bodo uspešno končali osnovno šolo; vsem tem je namreč treba dati možnost, da se bodo lahko vpisali v srednje šole. Prednost naj imajo izobraževalni programi za tako imenovane prednostne naloge, posebno pozornost pa je treba nameniti izobraževanju za deficitarne poklice. Med navedenimi izhodišči je tudi napotilo, naj posebne izobraževalne skupnosti ugotovijo, koliko kadrov bo potrebno glede na stopnjo zahtevnosti dela; na tej podlagi naj preverijo razmerja med programi in smermi izobraževanja za poklice različne zahtevnosti. Pri tem morajo upo-

tevat ne samo zdajšnje, temveč tudi dolgoročne potrebe in načrtovati razvoj tehnologije.

Brez občinskih meja

Ob razpravljanju o mreži šol srednjega usmerjenega izobraževanja se je ponavadi izkazalo, da je zmeraj več želja kot možnosti, pa tudi to, da je mreža postala nesmotna tako s pedagoškega kot z gospodarskega vidika. V smernicah, ki jih je pripravil Odbor za usmerjeno izobraževanje, je poudarjen pomen pedagoške in ekonomske učinkovitosti srednje šole. Srednja šola pa bo učinkovita, če bo ravno pravišnja — imela naj bi 500 do 1000 učencev, učinkovito samoupravno organizirana, s pravilno razporejenim vzgojno-izobraževalnim delom, ustrezno kadrovsko zasedbo, sodobno tehnologijo itn.

Že dalj časa ugotavljajo, da lahko res kakovostno izvaja posamezen vzgojno-izobraževalni program predvsem tista izobraževalna organizacija, ki se je specializirala za izvajanje enega ali večjemu dveh programov, če je hkrati primerno organizirana. Šole se ne bi smele zapirati v občinske meje. Prav tako tudi ni mogoče, poudarjajo Smernice, da bi imeli univerzalne šole za vse mogoče usmeritve in smeri. Šole, specializirane za programe ene usmeritve ali vsaj sorodnih usmeritev, bi bile kakovostnejše, za njihovo opremo pa bi porabili v družbenem merilu tudi manj denarja.

In kako naj bodo organizirani programi po smereh? Med istovrstnimi šolami je treba spodbujati specializacijo tudi po smerih, ne sme pa se ponovno pojaviti že premagani dualizem poklicnih in štiriletnih srednjih šol. Nemogoča bi bila npr. specializacija, da bi ena šola izvajala smeri druge, tretje in četrte stopnje zahtevnosti, druga pa samo smeri pete stopnje.

Pogosto nastajajo nesporazumi ob vprašanju, koliko oddelkov mora imeti šola za vpis prvega letnika. Čeprav družbeni dogovor določa tri ali vsaj dva, šole še zmeraj želijo vpisovati samo dva oddelka ali celo en sam oddelk. Odbor za usmerjeno izobraževanje meni, da je to upravičeno le tedaj, ko gre za deficitarne poklice ali za območje z izjemno geografsko lego, ki ima zelo slabe prometne zveze. V takem primeru je dovoljena le »prehodna rešitev«, sicer pa je treba programe povezovati in združevati srednješolske organizacije na ustreznih bomočjih — tudi prek občinskih meja.

Smernice uvajajo spremembe tudi v dozdajšnje navade pri odpiranju dislociranih enot, ki postajajo stalna oblika dejavnosti šol, pri katerih so te enote odprte. Ponavadi odpro šole po en oddelk, v katerem je zelo malo učencev. Zato so ti oddelki izredno dragi, pa tudi kakovost izobraževanja v njih ni najboljša. Take dislocirane enote naj bi v prihodnje odpirali le za izobraževanje ob delu in za skrajšane programe — tedaj, če šola, pri kateri se odpre enota, že izvaja sorodne programe.

M.K.

S SEJE ZVEZNEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV V VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU, ZNANOSTI IN KULTURI

Pomembno opozorilo: za enako delo
— enako plačilo

V Kumrovcu je bila 26. oktobra seja Zveznega odbora sindikata delavcev v vzgoji in izobraževanju, znanosti in kulturi, na kateri so razpravljali o osnutku Resolucije o družbeno-ekonomskem razvoju in ekonomski politiki SFRJ v letu 1984 in o osnutku Družbenega dogovora o skupnih osnovah in merilih za samoupravno urejanje razmerij pri pridobivanju in razporejanju dohodka in čistega dohodka, delitvi sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v SFRJ.

Čeprav sta dokumenta šele v osnutkih, o njiju že razpravljajo v ustreznih organih in organizacijah ter skupščinskih zborih. Sindikati prosvetnih, znanstvenih in kulturnih delavcev se še posebej zavzemajo za pravilne rešitve, saj je od teh odvisno, kako bodo družbene dejavnosti v celoti pridobile skupni prihodek oziroma dohodek, na podlagi teh rešitev pa se bodo izoblikovala tudi merila za razporejanje dohodka in čistega dohodka.

Razpravljavci so opozarjali, da se je gmotni položaj družbenih dejavnosti, posebno izobraževanja in kulture, v zadnjih letih vse bolj slabšal. Veliko delavcev, zaposlenih v teh dejavnostih, ima izredno nizko življenjsko raven, nadaljnje zniževanje te ravni pa bi morali zaustaviti z odločno akcijo, saj bi bilo to v prid teh delavcev in vse družbe. Na nekaterih področjih družbenih dejavnosti postaja čedalje težavnejše tudi opravljanje temeljnih programskih dejavnosti, kajti pravice občanov se ne zmanjšujejo, sredstva se linearno omejujejo, vse postaja čedalje dražje, cena

moupravnimi sporazumi, z družbenimi dogovori in ukrepi gospodarske politike zagotoviti, da se skupna sredstva za zadovoljevanje splošnih in skupnih družbenih potreb, pa tudi sredstva za osebne dohodke povečujejo počasneje od rasti družbenega proizvoda. Pri tem je poudarjeno, da je mogoče sprejeti diferencirano povečevanje teh sredstev, pripravljajo pa se tudi materialni okviri za zmanjševanje teh sredstev.

Sindikati podpirajo izhodišča v osnutku resolucije: zavedajo se težav, v katerih smo, hkrati pa upravičeno poudarjajo, da ni mogoče kar tako mimo ugotovitve o nenehnem zniževanju standarda, saj bi to lahko ogrozilo pomembne dejavnosti in ustvarilo nerazpoloženje med delavci, ki vzgajajo in izobražujejo kadre za vsa področja dela. Povedano preprosto: zahteva se to, kar je mogoče uresničiti in kar je predpisano z ustavo, se pravi — enak družbeno-ekonomski položaj vseh delavcev, ustrežnejše načrtovanje potreb, stvarnejše določanje cen in nagrajevanje po delovnih dosežkih, ne pa na podlagi nepričljivihih ocen. Poudarili so, da ni mogoče sprejeti teze, da so prav navedene dejavnosti vir inflacije, da spadajo med porabo in da bremenijo združeno delo.

Opozorili so tudi, da se mora sindikat lotevati vseh družbenih nalog racionalno in bolj dejavno, pri tem pa naj bi zavzelo sodelovali člani skupščin samoupravnih interesnih skupnosti, delegati in delegacije.

V razpravi so govorili tudi o

dela, za učinkovitejšo vzgojno-izobraževalno delo, za večjo vzgojno vlogo šole, za racionalizacijo programov in zmogljivosti, za odgovornejšo in zavednejše delovanje v stabilizacijskih procesih itd.

Zvezni odbor je podprl tudi temeljne težnje za urejanje odnosov pri pridobivanju in razporejanju dohodka in čistega dohodka ter delitvi sredstev za osebne dohodke in skupno porabo v vsej državi. Pri tem so člani odbora poudarili, da je treba glede tega v družbenem dogovoru dosledno upoštevati ustavna načela in rešitve, zapisane v dolgoročnem načrtu gospodarske stabilizacije.

Na predlog Republiškega odbora sindikata delavcev v vzgoji, izobraževanju in znanosti SR Slovenije so na tej seji obravnavali tudi nagrajevanje učiteljev v osnovnih šolah, ker so v nekaterih kolektivih pri vrednotenju dela kršili Zakon o združenem delu. Po tem zakonu namreč ni merilo za pridobivanje osebnih dohodkov diploma, ampak delo samo, diploma pa je pogoj za delovno mesto določene zahtevnosti. Zvezni odbor meni, da niso pravilne odločitve nekaterih so-

dišč, po katerih imajo učitelji višjo izobrazbo pravico do večjega osebnega dohodka kot učitelji s srednjo izobrazbo, ki opravljajo enako zahtevno delo.

Zvezni odbor bo zahteval, na da o tem svoje mnenje ustavnosodišče Jugoslavije, ker meni, da mora sindikat, ki štiti pravice delavcev, nameniti temu problemu še posebno pozornost. Podobna vprašanja se pojavljajo tudi v drugih republikah in pokrajinah: toda tam so vsa sodišča upoštevala pravice učiteljev, s sedanjo izobrazbo, ki so bili v šoli že zaposleni tedaj, ko so bili sprejeti novi zakoni in imajo torej enaki osebni dohodek kot učitelji z višjo izobrazbo, ki opravljajo enako delo.

Na tej seji so razpravljali tudi o nekaterih vprašanjih jugoslovanskih estradnih glasbenikov. Dogovorili so se, da bodo obravnavali to zapleteno problematiko celostno in se odločili, kako naj bi jo uredili. Zaščititi je namreč treba pravice približno 7000 estradnih glasbenikov.

DJORDJE DJURIĆ

Pionirsko zadružništvo

Izšlo je gradivo prvega srečanja pionirjev zadružnikov
Slovenije

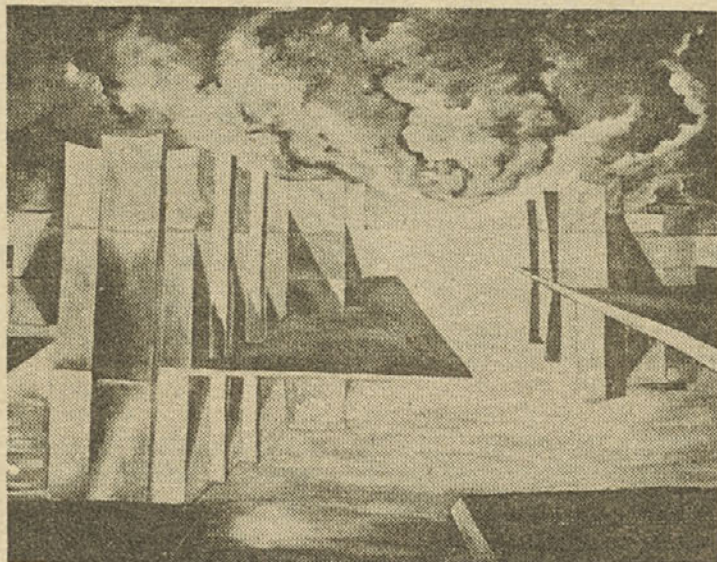
Zveza organizacij za tehnično kulturo SR Slovenije in Koordinacijski odbor pionirskih zadrug sta pred kratkim izdelala gradivo s prvega srečanja pionirjev zadružnikov, ki je bilo pred letom dni v Vuzenici. Ob srečanju je bil tudi strokovni posvet o mestu in vlogi pionirske zadruge v vzgojno-izobraževalnem procesu. In prav prispevki s tega posveta, ki povezujejo dosedanje izkušnje in razmišljanja o vzgojni vlogi, oblikah dela in možnostih pionirskih zadrug, sestavljajo osrednjo vsebino zbornika in mu dajejo poseben pomen.

Siršemu prikazu stanja in problemov pionirskega zadružništva v Sloveniji (Lojze Gobec) sledijo prispevki o pionirski zadruzi kot obliki uresničevanja delovne vzgoje v osnovni šoli (Milan Adamič), o možnostih, ki jih te oblike dela nudijo za poklicno vzgojo (Marjan Tomšič), o družbeno-gospodarski vzgoji za-

družnikov in gmotnih temeljih za delovanje zadrug (Tone Dežman), o povezavi med pionirskimi zadrugami in združenim delom (Lojze Gostenčnik), o pridelovanju hrane na manjših površinah in uporabi domače mehanizacije in pripomočkov pri tem (Marjan Žagar), o gojenju rastlin (Tone Simonič), o gospodinjstvu in gospodinjstvi vzgoji (Marta Hrovatin), o varčevanju, turizmu in pionirskih zadrugah itd. Povzetek razprav dopolnjujejo stališča in sklepi posveta.

Šolam, ki se zanimajo za pionirsko zadružništvo, bodo dobrodošla tudi programska izhodišča za delo pionirskih zadrug (zasnova), vzorec pravil pionirske šolske zadruge in primer samoupravnega sporazuma med šolo in drugo delovno organizacijo, ki sodeluje pri izvajanju programa.

V.

Janez Ravnik: Iz cikla Spomeniki civilizacije II, olje na platno, 1983

V Šivčevi hiši v Radovljici si lahko do 13. novembra ogledate razstavo akademškega slikarja Janeza Ravnika, ki se predstavlja z izborom slik zadnjih dveh let

»Sprehod skozi raznotik in bogat slikarjev opus razkriva njegovo zanimanje za realne, pogosto fantastične oblike, za ekspresionistični oblikovni izraz in barvno simboliko. Postavljanje predmetov v posebej izbran ambient je izraz Ravnikove zavzetosti za probleme našega okolja in v enaki meri za probleme človeka, ki živi v njem, ga ogroža ali se v njem čuti ogroženega.«

MARUŠA AVGUŠTIN

storitev prosvetnih in kulturnih delavcev pa se naglo znižuje.

Razpravljavci so podprli tisti del osnutka resolucije, v katerem je zapisano, da bo prihodnje leto in kasneje imelo prednost znanstveno-raziskovalno delo, zahtevali pa so tudi, naj se glede razvoja vzgoje, izobraževanja in kulture dosledno spoštujejo stališča, sprejeta v dolgoročnem načrtu gospodarske stabilizacije; to pomeni, da bo revalorizira prispevek teh dejavnosti k razvoju materialne proizvodnje in vseh drugih dejavnosti, na podlagi tega in stvarno določene cene pa naj se oddeljujejo sredstva za družbene dejavnosti.

Resolucija predvideva, da morajo republike in pokrajini s sa-

upravičeni zahtevi, naj se izboljša gmotni položaj prosvetnih delavcev; temu bodo morali nameniti pozornost družbenopolitične skupnosti, ko bodo obravnavale politiko za leto 1984. Že zdaj pa najdemo na tem področju nekaj zgledov in takih dosežkov, ki spodbujajo.

Na tej seji so tudi sklenili, naj bi vsi republiški in pokrajinski odbori razpravljali o osnutkih resolucij svojih republik in pokrajin in si na vseh stopnjah razprave prizadevali za drugačno vrednotenje dosežkov delavcev v družbenih dejavnostih in njihovega prispevka k družbenemu razvoju. V vseh okolišjih si moramo dosledno prizadevati za združevanje izobraževanja in

Tabor »Doberdob 82«

Gibanje »Znanost mladini«, ki ga usmerjata Zveza organizacij za tehnično kulturo Slovenije in koordinacijski odbor gibanja, sega tudi do slovenske zamejske mladine. Uspelemu poskusu mladinskega tabora »Barkovlje 81« je sledil tabor »Doberdob 82«, letos pa tabor »Benečija 83«.

Pred kratkim je pri Zvezi organizacij za telesno kulturo Slovenije izšlo v posebni knjigi zbrano gradivo lanskega zamejskega raziskovalnega tabora »Tabor »Doberdob 82«. Pokrovitelj — SOZD Iskra — in vsi, ki so sodelovali pri raziskavi, zaslužijo pohvalo za publikacijo, ki je oblikovno in vsebinsko na visoki ravni in nas — z italijanskim in angleškim povzetkom vsebine — lahko častno predstavlja tudi v zamejstvu. Med organizatorji tega tabora naj poleg omenjenih

navedem še Slovenski raziskovalni inštitut, slovensko študijsko knjižnico in Društvo slovenskih naravoslovcev iz Trsta.

Vsebinski raziskovalni tabor daje širši okvir zgodovinski, geografski in sociološki prikaz doberdobske občine. Sledijo izsledki raziskovalnih skupin: etnološke, geografske, naravoslovne, sociološke in zgodovinske skupine. Poročila so opremljena s skicami, načrti, slikovnimi in drugim gradivom. Podan je tudi pregled vseh članov skupin in mentorjev.

Dejavnost, skrbno prikazana v knjigi Tabor »Doberdob 82«, je lahko vzor in spodbuda marsikateri vzgojno-izobraževalni organizaciji in društvu, ki načrtujejo ali vsaj razmišljajo o tem, kako bi usmerjali mlade v raziskovalno delo.

V.

KONGRES FIAI

Učitelji in njihove organizacije

boju za svoje pravice, mir in razumevanje med narodi

Gibanje združenih učiteljev (MUT) je pripravilo letos 2. kongres Mednarodne zveze združenj učiteljev (FIAI). Kongresu so se udeležili delegati iz osemnajstih dežel Evrope, Afrike, Azije in Avstralije. Poleg tega so se udeležili posveta tudi predstavniki Svetovne zveze učiteljskih poklicev (MOPE - WCOTF), Svetovne zveze sindikatov za izobraževanje (CSME) in Mednarodne zveze sindikatov za izobraževanje (FISE) in predstavnik evropskega sveta.

Tedaj, ko je bil kongres, sta potekali tudi dve seji Izvršnega biroja FIAI, delegati pa so oblikovali MUT in si ogledali kulturno-zgodovinske znamenitosti te države. Prijateljske dežele, ki jim prav v kongresnem času razvija živahno mednarodno delovanje ob sprejemanju sklepega dokumenta Konferenca evropskih dežel v Madridu. Delegati 52. kongresa so poslušali poročilo o dejavnosti FIAI v preteklem letu in o delu izvršnega biroja, nato pa so predstavniki vseh narodnih organizacij na kratko poročali, kaj je bilo narejeno v njihovih deželah in organizacijah za napredek osnovnega izobraževanja in za izboljšanje položaja učiteljev v njihovih deželah.

Čeprav FIAI združuje in usmerja dejavnost organizacij iz vseh svetovnih dežel in dežel v razvoju, ki delujejo v precej različnih razmerah, se je pokazalo, da se družita v vseh teh deželah s številnimi problemi, lasti pri oblikovanju novega izobraževalnega sistema, ki naj zadovolji družbene potrebe. V tem iskanju imajo pomembno vlogo sami učitelji, njihova združenja in sindikati. Delegati so ugotavljali, da se v zdajšnjih svetovnih gospodarskih krizah položaj učitelja v osnovni in nenehno slabša, od učiteljev pa se zahteva, naj bodo čedalje bolj odgovorni in dejavni pri oblikovanju (reformi) osnovnega izobraževanja. To je bila tudi glavna tema 52. kongresa.

Postojanje za potrebami

Delegati najrazvitejših dežel Evrope, Japonske in Avstralije so navedli veliko kazalnikov, ki kažejo, da sistemi vzgoje in izobraževanja niso dovolj usklajeni z družbenimi potrebami; zato se morajo učitelji, njihova združenja in organizacije zavzeti prizadevati za oblikovanje take nove šole, kakršno potrebujejo mladi rodovi in družba, ki bi morala tudi sama izražati več denarja za osnovno izobraževanje in bolj skrbeti za učiteljeve položaje.

Dežele v razvoju Indija, Mali, Senegal, Togo, Zair in druge, imajo še veliko hujše težave, njihovi učitelji pa si prizadevajo predvsem za to, da bi mladim podvom čimprej zagotovili osnovno izobraževanje, pravico za nadaljnje šolanje in za vključevanje v delo. To spet pomeni: kako ob gospodarski nerazvitosti, ob težkem brenemenu kolonialne dediščine, ob etnični in verski raznoterosti, ob močnem delovanju tradicije ustvarjati novo šolo in njene deželke včlenjevati v hitrejši družbeni razvoj na tem področju.

Tudi predstavniki jugoslovankega Sindikata delavcev v vzgoji in izobraževanju, znanosti in kulturi je govoril o podobnih vprašanjih in o prizadevanjih naših sindikatov in združenj učiteljev osnovnih šol, da bi v skladu s splošnimi družbenimi težnjami čimveč prispevali k reformi osnovnega izobraževanja kot bistvenega dejavnika razvoja samoupravne socialistične družbe.

Jugoslovanski delegat je poudaril, kako odločno si prizadevajo naši sindikati, da bi delavci

v vzgoji in izobraževanju imeli enak družbeno-ekonomski položaj kot drugi delavci v naši družbi. Da bi se to uresničilo, je potrebno še več borbenosti, načrtnega dela pri idejno-političnem in strokovnem usposabljanju učiteljev in več ustvarjalnosti sindikalnih organizacij in združenj.

Delegati so izrazili bojazen zaradi tega, ker je vse več učiteljev brezposelnih in ker v posameznih deželah namenijo čedalje manj denarja za izobraževanje. S tem v zvezi so poudarili, da se življenjska raven učiteljev nenehno znižuje. Upravičeno so opozorili tudi na to, da je učiteljev delovni staž neustrezen, zato bi si morali prizadevati, da bi ga skrajšali.

S tem ko napredujejo vzgojno-izobraževalni sistemi, bi se morala nenehno zviševati raven osnovnega izobraževanja, hkrati pa bi morali zahtevati tudi boljše izobraževanje učiteljev in izboljševanje njihovih življenjskih in delovnih razmer. Ob tem so udeleženci kongresa poudarjali tudi pomen osnovnega izobraževanja za vzgojo mladih za življenje v miru, za odgovornost, za ohranjanje miru in razumevanje med narodi.

Če želiš mir, ga pripravljaj!

Delegati so jasno povedali, da poslabšanje razmer v sodobnem svetu, čedalje bolj zaostreni odnosi, gospodarska kriza in nape-

tost v mednarodnih odnosih prizadevajo vse dežele in da je treba odpravljati vzroke, ki vodijo v tako stanje ter okrepiti solidarnost razvitih dežel do dežel tako imenovanega tretjega sveta. Poudarili so, da je v teh prizadevanjih pomembno razvijati sindikalno sodelovanje, se zavzemati za spremembe v svetovnem gospodarskem razvoju in za oblikovanje novega mednarodnega denarnega sistema.

Vlaganje denarja v izobraževanje je po mnenju delegatov prava pot za hitrejši izhod iz krize, zato je treba dati naložbam v to dejavnost prednost.

Kongres FIAI je pozval sindikate in narode vsega sveta, naj se zavzeto bojijo za splošno in nadzorovano zmanjševanje izdatkov za oboroževanje, hkrati pa za povečevanje sredstev za izobraževanje.

»Če želiš mir, ga pripravljaj!« To geslo so sprejeli delegati 52. kongresa soglasno. Pokazalo se je, da se tudi ta organizacija vzemirja zaradi mogočnih sil, ki vodijo svet v propast, hkrati pa se zaveda, kolikšna je odgovornost šole in vsakega učitelja pri oblikovanju mladega človeka, ki bo human bojevnik za mir in enakopravne odnose v svetu.

Pred razpravo o temi Obnova osnovne šole so anketirali vse članice FIAI. Anketa je pokazala, kako težavna in zapletena vprašanja morajo reševati vse dežele pri iskanju poti za najprimernejše osnovno izobraže-

vanje. V odgovorih nacionalnih organizacij je tudi veliko skupnega, takega, kar povezuje dejavnost Mednarodne zveze učiteljskih združenj pa tudi vseh njenih članic. Na letošnjem kongresu na Malti so sklenili, da bo 53. kongres prihodnje leto v Lizboni, na njem pa bodo razpravljali o izobraževanju otrok, motenih v razvoju.

Na kongresu so izrekli posebno priznanje dolgoletnemu generalnemu sekretarju FIAI Jeanu Daubardu, ki je razrešen te dolžnosti zaradi upokojitve. Za novega generalnega sekretarja so izbrali Jeana-Bernarda Gicquela.

Na seji Izvršnega biroja so govorili tudi o težavah Zveznega odbora sindikata delavcev v vzgoji in izobraževanju, znanosti in kulturi Jugoslavije pri poravnavi finančnih obveznosti do FIAI. Člani tega organa so pokazali veliko razumevanje za naše težave in se zavzeli za to, da bi lahko del članarine poravnali v dinarjih.

Gibanje malteških združenih učiteljev je storilo vse, da bi potekal kongres v čim boljših razmerah tako pripomogel še večjemu razumevanju učiteljev in njihovih organizacij v boju za razumevanje in mir med narodi sveta.

Zato je MUT tudi dobil priznanje vseh delegacij in 52. kongresa FIAI.

DJORDJE DJURIĆ

Najstarejša evropska kultura

Sakralne arhitekture in kiparstva

»KRONOS«, skulptura z razstave »Skrivnosti umetnosti Lepenskega Vira« v razstavišču Riharda Jakopiča v Ljubljani.

Po grškem prabogu Chronosu so poimenovali to plastiko, ki so jo z drugimi kamnitimi kipi in kulturnimi predmeti iz kamna, kosti ali roževine našli pod zemljo v Džerdapu v letih od 1963 do 1970. Odkrili so 8000 let staro prakulturo, ki velja doslej za najstarejšo evropsko kulturo sakralne arhitekture in kiparstva.

Tedanjí prebivalci tesne donavske soteske — lovci in ribiči so si v neugodnih bivalnih razmerah pod milim nebom omislili sotorom podobna votlina bivališča in sakralne prostore ter jih opremili s kipi, vklesanimi v apnenčast kamen prodnik, izbran na bregu reke. Upodabljali so človeški obraz, žival ali rastlino — motive, ki so bili v njihovem vsakdanjem življenju bistvenega pomena in so postali sestavni del njihove mitologije. Tako so iz nje po ustvarjanju ter iz težnje po lepoti izpovedali svoje doživljanje in za trajno izpričali svoj obstoj.

Skulpture so močno ekspresivne, delno dekorativne. Ohranjajo prvotno obliko najdenega kamna, na katerem je človekova roka oblikovala samo najbolj značilne detaje motiva. — Podoben način izražanja v drugih starih, največ eksotičnih kulturah, je znatno vplival na del kiperske umetnosti 20. stoletja (Picasso, Braques, Modigliani id.). prazgodovinski človek je s svojim prvinskim doživljanjem oplajal civiliziraneega modernega človeka.

Razstava umetnosti iz naselja Lepenski Vir ni samo enkratno umetniško doživetje, temveč je zanimiva tudi za mnoga področja znanosti, posebno antropološke. — Odprija bo do 11. novembra.

TINCA STEGOVEC

Ali je italijanska univerza v krizi?

Čedalje manj študentov na visokih šolah

Zadnja leta se vse manj mladih po končani maturi odloči za nadaljevanje študija na univerzi. Sprašujejo se, ali se sploh splača študirati.

V študijskem letu 1981-82, za katero imamo natančne podatke o vpisih v visoke šole, se je vpisalo v prvi letnik 222.325 študentov. Število vpisanih na italijanske visoke šole se je začelo zmanjševati že leta 1975, zdaj pa se zmanjšuje tudi število študentov v drugih letnikih.

V študijskem letu 1981-82 je obiskovalo italijanske univerze 1.019.582 študentov, to pa je za 3% manj kot v študijskem letu 1980-81, ko jih je bilo vpisanih 1.048.000.

Zakaj je v Italiji čedalje manj študentov? Vpis v prve letnike vseučilišč se zmanjšuje zato, ker se čedalje manj mladine po končani višji srednji šoli odloči za

študij, drugi vzrok pa je tudi demografski padec prebivalstva po vsej Italiji. Ugotavljajo tudi, da višješolcev ne zanima več doktorat, saj je postal v ekonomskem in socialnem pogledu manj pomemben, kot je bil nekdaj. Vseučilišče je, žal, postalo »parkirišče« za študente, ki čakajo več let na primerno zaposlitev. To se kaže tudi v študijski dobi, ki se podaljša kar za več let. Eden pomembnih vzrokov je tudi slab gnotni položaj družin, ki ne zmorejo vzdrževati svojih otrok na univerzi.

Število vpisanih se je najbolj zmanjšalo na medicinski in na strojni fakulteti. Da bi pomagali »brezposelnim« študentom, ki po končani maturi ostanejo doma, in jim dali možnost za cenejše izobraževanje in usposabljanje za prihodnji poklic, so v Italiji po odločbi iz leta 1982

ustanovili posebne specializirane šole. Na te šole, ki delujejo v sklopu univerze, se lahko vpiše vsak, ki je končal višjo srednjo šolo. V njih se usposablja specializirano osebje za razna področja (zdravstveno, trgovsko, turistično itd.). Takih šol je v Italiji več kot 50, študij v njih pa traja dve leti ali pa tri leta. Bodo te posebne šole nadomestile tradicionalne univerze?

V novi šolski reformi je predvidena visokošolska izobrazba tudi za vzgojno in učno osebje otroških vrtcev in osnovnih šol, ki bo začela veljati v šolskem letu 1985-86. Ali bo to pomenilo nov vzpon za italijansko univerzo? Čas in praksa pa bosta pokazala tudi to, ali vzgojiteljice in učitelji res potrebujejo visokošolsko izobrazbo.

MARKO PAULIN

MESEC KNJIGE '83

Knjiga za humanizacijo in preobrazbo

V organizaciji Kulturno-prosvetne skupnosti Makedonije in Kulturno-prosvetne skupnosti Jugoslavije se je začel 13. oktobra v Skopju z več slovesnimi prireditvami mesec jugoslovanske knjige, ki poteka letos v SR Makedoniji.

Ob tej priložnosti so v Narodni in univerzitetni knjižnici Klimenta Ohridskega odprli razstavo z naslovom Iz književne dediščine Makedonije, na kateri so predstavili redke slovanske in grške rokopise od 11. do 19. stoletja, stare rokopise v arabščini in turščini in redke primerke iz knjig iz tega časa.

Razstavo je odprl direktor Narodne in univerzitetne knjižnice Klimenta Ohridskega književnik Dimitar Solev, ki je posebej poudaril, da je knjižnica od svoje ustanovitve konec leta 1944 skupaj z drugimi ustanovami (MANU, Arhiv Makedonije, Inštitut za narodno zgodovino, Inštitut za makedonski jezik idr.) zbrala veliko književnega in rokopisnega bogastva in drugega knjižničnega gradiva neprecenljive vrednosti. Dimitar Solev je poudaril, da je na tej razstavi prikazan samo prerez zanimivega gradiva. V Makedoniji je v stoletjih nastala ogromna književno-kulturna zgodovinska dediščina; veliko dragocenosti so odnesli razni zbiralci čez meje te republike, tako da je zdaj ohranjenih samo 300 dragocenih slovanskih rokopisov.

Na razstavi so prikazali tudi založniško dejavnost SR Makedonije v letih od 1945 do 1950. To je bilo v resnici ustvarjalno obdobje, ko je v osvobodjeni deželi postal makedonski jezik enakopraven z jeziki drugih jugoslovanskih narodov in narodnosti in z drugimi svetovnimi jeziki. V petih letih je izšlo v makedonščini, ki je bila dotlej nepriznana in zapostavljena, več kot tisoč naslovov in 50 revij in časopisov.

Ob letošnji slovesnosti je bil

tudi literarni večer, na katerem so sodelovali književniki iz vseh naših republik in pokrajin. Naslednji dan je bilo posvetovanje na temo: Pomen knjige kot dejavnika humanizacije in razvoja — od ustvarjalnega prispevka do samoupravne preobrazbe.

Uvodno besedo je imel književnik Jordan Leov. Poudaril je, da moramo v zdajšnjih razmerah nameniti pozornost predvsem gnotnim vprašanjem knjige in razmišljati, kako bi rešili težave, ki nastajajo v založniški dejavnosti, pri načrtovanju in uveljavljanju dobre knjige. Jordan Leov se je posebno zavzel za vlogo knjižnic pri ustvarjanju berče družbe. Pri tem, je dejal, je posebno pomembno, da približamo knjigo novim bralcem iz vseh plasti, predvsem otrokom in mladini; zato je treba pospešeno in bolj celostno reševati vprašanje knjižnic, se pravi, nameniti več denarja za nakup knjig in ustvarjanje drugih možnosti za njihovo ohranjanje in uporabo.

Na posvetovanju, na katerem je sodelovalo več jugoslovanskih književnikov in kulturnih ustvarjalcev, so veliko govorili o družbenem odnosu med pisatelji, založniki in bralci, o knjigah, namenjenih združenemu delu, o novih sredstvih in knjigah, knjižnici kot narodnemu in družbenemu viru za prenašanje informacij znanja, modrosti in lepote, in o knjigi kot dejavniku humanizacije in človekove osvoboditve od dela, o knjigi kot sredstvu razumevanja med narodi in miroljubnega sožitja ter o njeni vlogi v razvoju bratstva in enotnosti.

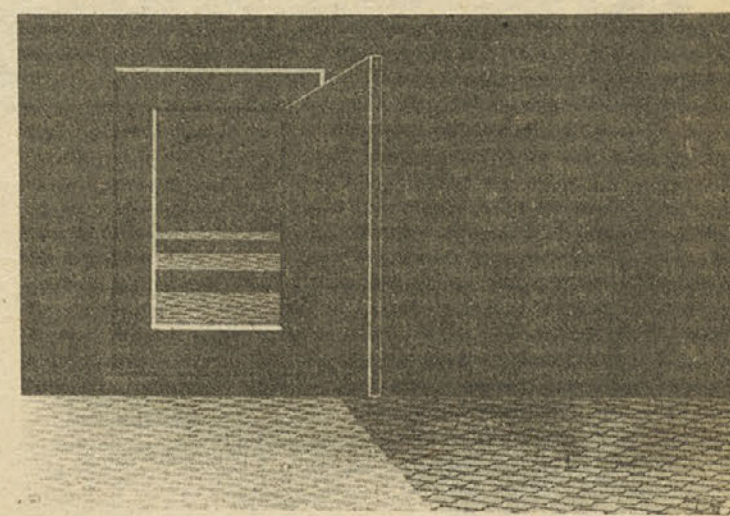
Tisti dan so odprli tudi razstavo Založniška dejavnost v Socialistični republiki Makedoniji, ob tem pa so predstavili tudi izbrana dela Miroslava Krleže v petih delih, prevedena v makedonščino, ki jih je izdala Naša knjiga iz Skopja.

BOJKO KIRANČISKI

»Vsak Srb, Hrvat, Slovenec, Makedonec, Črnogorec se mora zmeraj zavedati, da pripada skupni domovini, novi federativni Jugoslaviji, svoboden v svoji federalni enoti. Razmejili smo se, da bi se duhovno združili — vsak pa mora storiti vse, da bi se tega vsi zavedali.« Tito v Osijeku, 1945

»Zavzemamo se za jugoslovanski socialistični patriotizem, za vzgojo v duhu bratstva in enotnosti naših narodov, ki temelji na popolni enakopravnosti ter enotnosti interesov in pogledov.« Tito v Beogradu, 1955

»Komunisti se morajo boriti za to, da bodo vsi vzgojni dejavniki izpolnjevali svoj del obveznosti pri vzgoji mladega rodu in dosledno utrjevali enakopravnost, bratstvo in enotnost narodov in narodnosti Jugoslavije in jugoslovanski socialistični patriotizem.« Iz sklepov 12. kongresa ZKJ

Antypa Kate

Novost: knjiga o posebni vojni

D. Vilić in M. Ateljević, Specialna vojna

V založbi Poslovna politika v Beogradu je te dni izšla v srbohrvaškem in slovenskem jeziku pomembna, doslej nemara najbolj obsežna in celostna strokovna študija o posebni vojni — Specialna vojna — obramba in zaščita. Knjiga ni namenjena le tistim, ki se morajo po svoji službeni dolžnosti ukvarjati z obrambo pred različnimi oblikami podtalnega delovanja naših nasprotnikov, marveč tudi vsem, ki jih ta vprašanja zanimajo, posebej še pedagoškim delavcem, ki morajo seznanjati s temi vprašanji mladino. O posebni vojni pa ne govorimo mladini samo pri obrambi in zaščiti; o marsikaterih oblikah posebne vojne bi bilo treba spregovoriti z mladino tudi pri drugih predmetih in drugih oblikah pedagoškega dela, še zlasti takrat, ko jih postavlja na dneveni red aktualno dogajanje iz naše in zunanje politike.

V današnjem svetu, razpetem med blokoma, polnem gospodarskih in drugih nasprotij, si veselili lastita posebne pravice in pokroviteljske vloge do manjših držav. Mednarodna strategija velikih sil temelji, pravi M. Mićević v uvodu v knjigo o posebni vojni, že v Združenih narodih na pravici veta, s katerim preprečujejo pobude neuvršenih in drugih dežel, če niso v skladu z njihovimi interesi. Naravne prednosti ter velike gospodarske in vojaške zmogljivosti velikih sil so službi njihove zunanje politike, kateri izkoriščajo nešteta protivojva sodobnega sveta, nasprotja med delom in kapitalom, med razvitimi in nerazvitimi, narodnostna, verska in druga nasprotja. Zaverovani v svojo vojaško in gospodarsko moč opravljata velesili pogosto vlogo

»mednarodnega policaja«. Razvili sta doktrino, po kateri ni delčka sveta, za katerega ne bi bili tudi oni življenjsko zainteresirani, o katerem ne bi smeli soodločati v okviru svoje »globalne« odgovornosti. Načelo politike velikih sil danes »ne vojna in ne mir«. Ker bi imel oborožen spopad širših razsežnosti lahko nepredvidljive posledice, se velike sile zatekajo ne le k uporabi orožja, marveč še poprej k bolj prikritim oblikam napadalnega

delovanja — v gospodarstvu, propagandi, obveščevalni in drugi podtalni dejavnosti. Žrtve, ki si jo izberejo, skušajo tako najprej znotraj oslabil, zlomiti njeno odpornost in si jo postopno podrediti.

Knjiga o posebni vojni razkriva različne oblike podtalnega in posrednega delovanja, ki jih uvrščamo v pojem posebne vojne. Prva poglavja so namenjena razvoju posebne vojne kot zamisli in dejavnosti z mnogote-

rimi oblikami, ki jih je uporabila že Hitlerjeva Nemčija med drugo svetovno vojno, pozneje pa so jih na široko uporabile ZDA v Vietnamu. Jedro knjige obravnava današnje doktrine in strategije posebne vojne, zlasti še strategijo »posrednega nastopanja«, ki izkorišča notranje krize, propagando ter ideološko-politično indoktrinacijo, dodaja po potrebi terorizem in gverilo, pripravlja notranje prevrate itd. Psihološko propagando dopolnjujejo politični, gospodarski in vojaški pritiski.

Tudi Jugoslavija je že bila tarča posebne vojne, kot je v knjigi podrobno opisano. Zato je zadnji del knjige namenjen obširni obravnavi naših možnosti za obrambo in zaščito pred posebno vojno ter vlogi družbenih dejavnikov pri tem — od temeljnih samoupravnih organizacij in skupnosti do republike in federacije, od organov za ljudsko obrambo in družbeno samozščito do družbeno-političnih organizacij in drugih.

Knjigo Specialna vojna — obramba in zaščita posebej priporočamo šolam in drugim vzgojno-izobraževalnim organizacijam Republiški sekretariat za ljudsko obrambo, ki poudarja, da sta avtorja knjige dobra poznavalca te dejavnosti v sodobnem svetu. Knjiga bo zato pripomogla k boljšemu poznavanju posebne vojne in k uspešnejšemu delovanju našega obrambno-zaščitnega sistema.

Knjigo Specialna vojna naročimo na naslov: **Novinsko-izdavaška organizacija, 11070 Novi Beograd, Milentija Popovića 9 (Sava Centar)**. Cena — 900 din.

J. V.

obramba
zaščita

Tudi šola je lahko v sovražnikovi službi

Nekatere oblike posebne vojne

Dejavnost tujih obveščevalnih služb in središč podtalnega delovanja je usmerjena danes tudi proti Jugoslaviji. Tako je na primer leta 1968 prišel v Evropi na dan ameriški Načrt 10-1, ki predvideva v večini evropskih dežel, zlasti v socialističnih deželah, najbolj primerna območja za gverilsko vojskovanje. V načrtu je predvideno število posebnih enot ameriške vojske, ki bi pri tem sodelovale in število gverilcev, ki bi jih v primeru potrebe lahko vključili v delovanje že v nekaj mesecih. Načrt predvideva v Sovjetski zvezi 20 takih območij s 23.500 gverilci (za začetek), pri čemer bi pomagalo pet posebnih enot ameriške vojske. Na Poljskem so predvideli osem takih območij z 9000 gverilci, v NDR šest z 10.500 gverilci. V Jugoslaviji načrt predvideva tri možna območja — eno na širšem ljubljanskem območju, drugo severovzhodno od Sarajeva in tretje v okolici Kruševa. Gverilcem naj bi pomagali dve posebni enoti ameriške vojske. Zakaj so zbrali prav ta območja? Gre za strateško pomembna prehoda — za ljubljanska vrata (Ljubljana — Postojna — Trst) in vardarsko-moravski prehod proti jugu, sarajevsko območje pa je v središču države. Načrt 10-1 je dvignil precej prahu; ker ga Ameri-

kanci niso mogli zanikati, so ga proglasili za zastarelega.

Drug primer so »znanstvene« in podobne raziskave, ki jih organizirajo in financirajo tuje države, vanje pa vključujejo tudi naše raziskovalne organizacije. Tako je v letu študentskih nemirov 1968—1969 poseben oddelček Kolumbijske univerze v ZDA s sodelovanjem Instituta za družbene vede v Beogradu začel širšo raziskavo o nosilcih javnega mnenja. V raziskavo je vključil poleg Jugoslavije tudi nekatere druge evropske države. V vzorcu, ki ga je predvidela raziskava, so bile osebe s pomembno strokovno ali družbeno-politično vlogo iz vrhov zvezne administracije, iz vodstev družbeno-političnih organizacij, iz gospodarstva, zakonodajnih teles, znanosti in množičnih občil. Vsaka izmed izbranih 1500 oseb je morala navesti svoje biografske podatke in tri druge osebe, ki imajo po njeni oceni močan vpliv na javno mnenje. Tako bi raziskava zbrala dragocene obveščevalne podatke o sestavi in vplivnosti vodstvenih delavcev pri nas. Da bi zakrili namen raziskave, anketiranci niso bili vnaprej seznanjeni z načrtom, niti s tem, da vodi raziskavo tuja država.

Po knjigi Specialna vojna

Nenehen strah pred nasiljem

NOVA KNJIGA

»Mladinske delovne akcije — mladost naše domovine«

Več kot dva milijona mladih je v zadnjih štiridesetih letih sodelovalo na mladinskih delovnih akcijah zveznega pomena. H graditvi porušene domovine takoj po vojni, k postavljanju orjaških objektov ali pri pomoči manj razvitim ali prizadetim ob naravnih nesrečah je ta vojska mladih ljudi prispevala več kot 80 milijonov prostovoljnih delovnih dni. V to seveda niso in ne morejo biti vsote neštete akcije, ki so potekale in še potekajo v krajih, kjer mladi živijo in delajo, v krajevni skupnostih, občinah, na območjih, na tako imenovanih lokalnih akcijah.

Izkušnja jugoslovanske mladine je pomembna tudi za svet, saj so se akcij udeleževali tudi mnogi brigadirji iz vseh krajev sveta, akcije so se porajale tudi drugje po svetu, seveda v posebnih oblikah in razmerah.

Že v prvih dneh narodnoosvobodilnega boja je mladina v sovražnikovem zaledju, pa tudi sredi bojnih poljan, s svojim delovanjem podpirala razvoj oboroženega boja, da bi takoj po osvoboditvi začela bitke brez orožja... Začele so se organizirane akcije za obnovo domovine, in v teh je bila mladina v prvih vrstah. Zgrajene so bile mnoge proge, ceste, mesta, hidrocentrale in številni drugi objekti izrednega pomena za obnovo domovine in njen hitrejši razvoj.

Vseh pomembnejših dogodkih na mladinskih gradbiščih po vsej Jugoslaviji in ob tem odgovarja na mnoga pomembna vprašanja nadaljnje razvoja mladinskega prostovoljnega dela.

Kaj prinaša monografija? Rdečo nit slikovno bogato opremljene monografije (več kot 300 črno-belih in barvnih fotografij) predstavlja kronologija mladinskih delovnih akcij v Jugoslaviji in Sloveniji, bogato ilustrirana s pričevanji brigadirjev na posameznih akcijah. Kronologijo, ki jo je pripravil Milomir Kragović, so za slovensko izdajo dopolnili z opisi najpomembnejših mladinskih delovnih akcij v Sloveniji.

Knjiga ima štiri dele. V prvem prikazuje avtor Zoran Erak odnos predsednika Tita do mladinskega prostovoljnega dela, njegova srečanja z brigadirji, skrb, ki jo je pokazal za njihovo delo, in neštete pobude, ki jih je dajal tako za posamezne akcije kot tudi za obuditev mladinskih akcij takrat, ko so mnogi njihovi nasprotniki dokazovali njihovo ekonomsko in siceršno neupravičenost in neutemeljenost. »Želel bi, da bi ves naš mladi rod hodil v takšno šolo, kot ste jo obiskali vi in tisti pred vami, ki so gradili druge objekte. To je nekaj, česar ni mogoče kupiti z denarjem. Takšni objekti, avtomobilske ceste, proge in drugi so pomembni za našo socialistično domovino iz ekonomskih in drugih razlogov, toda pomembni so tudi zato, ker se na njih ustvarjajo novi ljudje...« je dejal Tito graditeljem avtomobilske ceste Ljubljana—Zagreb leta 1958 v Novem mestu.

V drugem prispevku so analitično prikazane značilnosti mladinskih delovnih akcij, kot so prostovoljnost, delovna in najširša človeška vzgoja, tovarištvo, bratstvo in enotnost, tekmovalni duh, organizacijska samostojnost in vsestranskost programov delovnih akcij, po drugi strani pa njihova gospodarska upravičenost in učinkovitost (avtor je posamezne trditve utemeljil s številskimi), razvoj samoupravnih odnosov in družbenih dejavnosti, ki so za mladega človeka eden glavnih vzvodov za udeležbo na delovni akciji. Ta del monografije je napisal Srečko Mihailović.

Poseben del v slovenski izdaji monografije predstavlja prispevek Vilija Pšeničnjaka o specifičnih izkušnjah mladinskega prostovoljnega dela v Sloveniji, o delovnih akcijah, ki se tako po obliki organiziranja kot po delovnih nalogah deloma razlikujejo od podobnih po drugih republikah in pokrajinah. Gre predvsem za to, da so bile v Sloveniji v vsem povojnem obdobju v glavnem manjše akcije (z izjemo avtoceste), katerih organizacija je bila prepuščena pobudi mladih po terenu, vsaj v največjih primerih. Vendar številke brigadirjev na manjših, tudi zveznih, republiških in lokalnih akcijah v Sloveniji dokazujejo, da manjših akcij ni! Gre tudi za zamisel, naj bi bile akcije v današnjem času predvsem tam, kjer se drugače bolj moderno ne da graditi, torej na manj razvitih območjih in deloma v obme-

nih krajih. In podobno.

Monografijo sklepa prispevek Rodoljuba Matovića in Petra Damjanova, ki govori o vlogi in prispevku pripadnikov JLA v razvoju mladinskega prostovoljnega dela pri nas, s posebnim poudarkom na akcijah ob naravnih nesrečah.

Kljub bogastvu, ki ga prinaša k nam monografija o mladinskih delovnih akcijah (vedeti moramo, da podobne monografije pri nas še nismo izdali), pa vendarle kaže opo-

zoriti, da ima knjiga tudi slabe strani, še posebno za tistega, ki bi jo utegnil ocenjevati kot nekdanji ali sedanji brigadir, udeleženec akcij. Ob opisovanju najpomembnejših akcij, največjih graditeljskih uspehov, ob nizanju osrednjih akcij se nekako zgubi brigadir kot posameznik. Zazdi se, da današnje akcije niso in ne morejo biti tako veličastne, da se bo mlad človek na akciji današnjega dne težje dokazoval, manj identificiral z dosežkom svojega dela, kot

je to zmožni in zmogeli brigadir Brčkova, Šamca, avtoceste ipd. Premalo je poudarjen sam razvoj mladinskega prostovoljnega dela, njegova vpetost v družbeno-politično dogajanje in trenutne zahteve časa.

Knjigo Mladinske delovne akcije — mladost naše domovine naročite na naslov: **Novinsko-izdavaška organizacija, 11070 Novi Beograd, Milentija Popovića 9, Sava Centar**. Cena 1500 din. V.P.

SREDNJA PEDAGOŠKA ŠOLA LJUBLJANA, Resljeva 12

RAZPISUJE

seminar za pridobitev pedagoško andragoške izobrazbe za inštruktorje, učitelje praktičnega pouka in laborante s srednjo izobrazbo.

Vzgojno-izobraževalni program obsega:

1. Osnove psihologije 42 ur
2. Osnove pedagogike in andragogike 42 ur
3. Osnove didaktike 42 ur
4. Metodika praktičnega pouka 54 ur

Tečaj se bo začel v začetku decembra, če bo prijavljenih najmanj 15 kandidatov. Od števila udeležencev bo odvisna tudi višina denarnega prispevka za posameznika. **Prijave pošljite do 18. novembra** na naslov: Srednja pedagoška šola Ljubljana, Resljeva 12, kjer dobite tudi druge informacije (tel. 320-975).

Pedagoške resnice za vsakdanjo rabo

Dušica Kunaver: Naš šolar

Pod tem naslovom je Dopisna delavska univerza Univerzum izdala 53 diapozitivov s pedagoškim besedilom, namenjenih sodelovanju med učitelji in starši.

Besedilo je napisala Dušica Kunaver, avtor diapozitivov je Vasko Pregelj, tehnična oprema in pobuda za nastanek gradiva pa je delo Vasiljke Šuklje, urednice pri DDU Univerzum.

Ker je osnovnošolec še tesno povezan z družino, je zelo pomembno, kakšno je sodelovanje med učitelji in starši. Tu se navadno začne učiteljev problem, kajti njegovo najtežje delo gotovo ni poučevanje. Za svoj predmet se je sam odločil, strokovno se lahko izpopolnjuje, v iskanju novih metod že najde veselje.

Mnogo težja učiteljeva naloga je vzgajati, se pravi pripeljati otroka skozi težka obdobja odrasčanja na pot samostojnosti, pri tem pa klesati njegov značaj, da bo ostal trden tudi v najtežjih okoliščinah. Učitelj pa doseže pri tem kaj malo, če ni v vzgojnih prizadevanjih tesno povezan s starši.

Še ena težava je, s katero se mora učitelj vedno znova spoprijeti, zlasti pred roditeljskim sestankom. Rad bi staršem povedal, da se otroci premalo učijo, da ne prinašajo nalog, opravičil in denarja, da ne poslušajo razlage, da so pri vedenju izgubili občutek za mero itd. Toda kako se bodo pri tem počutili starši? Slabe volje bodo krivili učitelje, češ da niso kos svojemu poklicu, saj take pritožbe poslušajo že pet, šest, sedem let. Z občutkom krivde pa bodo jezo zlili tudi na otroke, ki jim prinašajo samo skrbi in težave. Iz tega začaranega kroga obtoževanja ne najdemo izhoda ne otrok ne starši ne učitelj.

Prav zato nam bo zelo dobrodošel vsebinsko bogat pedagoški pripomoček za pogovore s starši. V uvodu avtorica pojasnjuje, da je nastal ob njenih dolgoletnih izkušnjah. Čeprav razmišlja o otroku med 10. in 14. letom, bi knjižico lahko uporabili tudi učitelji nižjih razredov.

Popravek

V zadnji številki Prosvetnega delavca je bil na 6. strani pri odlomkih o predšolski vzgoji pomotoma izpuščen podpis avtorice. Misli: Mrk jezik med ljudmi, Človek mora sanjariti, Čim več lepega. Preveč govorimo, premalo poslušamo in Zame je otrok najboljši psiholog je napisala **Slavica Pogačnik Toličič**.

Avtorici in bralcem se opravičujemo in prosimo za razumevanje!

UREDNIŠTVO

**ALI SO VSI VAŠI SODELAVCI
IN SODELAVKE NAROČENI
NA PROSVETNEGA DELAVCA?**

**NAREDITE KAJ ZA TISTE,
KI GA NE BEREJO REDNO!**

**PONUJTE JIM SVOJE GLASILO!
NANJ SE LAHKO NAROČIJO
TUDI PO TELEFONU NA ŠTEVILKO**

(061) 315-585

Diapozitivi so prepričljivi v svojem neprisljenem izrazu in domiselno oblikovani ob avtorjevi želji, da postavi otroku kot izhodišče svoje likovne pripovedi. Vasko Pregelj je posamezne diapozitive tudi zanimivo kombiniral z otroškimi risbami, skicami, zapisi, šolskimi nalogami in tako pustil otroku, da sam spregovori.

Marsikaj pa nam v besedilu razkrijejo tudi izjave učencev o njihovih starših.

Tako smo dobili zglede, kako naj se pogovarjamo s starši, kako jim prepričljivo prikažemo stiske, ki jih otroku prinaša obdobje zorenja, kako jim razložimo, da »otrok mora skozi vse nestanovitnosti, da se bo nekega dne ustalil v zreli odraslosti«.

S knjižico se nam ponuja besedilo za roditeljske sestanke, poleg tega pa sami ponovimo ali se ob njej naučimo marsikatero pomembne pedagoške resnice.

Mladostnikove težave nastajajo največkrat zaradi šolskega neuspeha. Poglavlje »Kako naj se otrok uči« je za našega učenca gotovo med najpomembnejšimi.

V poglavju »Četudi mislimo dobro, ne naredimo vedno najbolje« so pojasnjeni vzroki za otrokovo laž, pomeverbo podpisov, skrivanje ocen itd.

Ali naj sploh grajamo? Kako razčistiti spore? Kako pluti med preveliko strogostjo in razvajanjem? Na ta vprašanja dobimo jasne odgovore, podprte s primeri iz življenja.

Mnogo praktičnih nasvetov je nanizanih ob problemu otrokovega prostega časa.

Končno pa še razmišljanja o vprašanju, ali je naš otrok že zrel za samostojno življenje.

Knjižica je dragocena za učitelje in starše predvsem zato, ker nas nevsiljivo opozarja, naj svoj odnos do otroka napolnimo z več vedrine, zaupanja, potrpežljivosti, razumevanja.

Dušica Kunaverjeva nas je prepričala tudi to pot — zaradi svoje iskrenosti in predanosti pedagoškemu delu.

DANICA CEDILNIK

**TREBA BO VARČEVATI!
V VSAKI ŠOLI IN VSAKI
VZGOJNO-VARSTVENI ORGANIZACIJI...**

**ZATO POŠILJAJTE RAZPISE
IN DRUGE OBJAVE
V SVOJE GLASILO!**

Otroci in pesem

Na jugoslovanski razpis o glasbeni ustvarjalnosti pionirjev in mladine — razpisal ga je Pionirski dom Marka Oreškovića iz Zagreba — je prispelo 119 otroških del iz vseh republik in pokrajin.

Za sklepno prireditev je žirija izbrala 12 najboljših del. Med temi je bila tudi pesem **Dane**

Maurović iz Hrastnika z naslovom **Koliko je zvezd na nebu**.

Sklepna prireditev je bila 1. tošnjega 5. novembra v koncertni dvorani Vatroslava Lisinskoga v Zagrebu. Izvajalce spremljali orkester Vanje Lisinske, zbor Maki ter glasbeno-scejska skupina Pionirskega doma Marka Oreškovića in Osnovna šola Nikola Tesla iz Zagreba.

Razpisna komisija
VZGOJNO-VARSTVENE ORGANIZACIJE RADENCI

razpisuje dela in naloge

— **ravnatelj**

Kandidat mora poleg splošnih pogojev, določenih z zakonom o zdravem delu, izpolnjevati še naslednje pogoje:

- da izpolnjuje pogoje po zakonu o vzgoji in varstvu predšolskih otrok;
- da ima najmanj 5 let delovnih izkušenj po opravljenem strokovnem izpitu, od tega najmanj 2 leti dela pri vzgoji in varstvu predšolskih otrok;
- organizacijske in strokovne sposobnosti;
- aktiven in pozitiven odnos do samoupravljanja.

Mandat traja 4 leta.

Prijavite se v 15 dneh razpisni komisiji VVO Radenci, Titova c. Priložite ustrezno dokumentacijo. Kandidati bodo obveščeni o izidu razpisa v 30 dneh po končani sprejemanju prijav.

Razpisna komisija
VVO »JELKA«

razpisuje prosta dela in naloge

— **pomočnika ravnatelja**

Za pomočnika ravnatelja je lahko imenovan kandidat, ki poleg splošnih, z zakonom določenih in v družbenem dogovoru o kadrovski politiki sprejetih pogojev, izpolnjuje še naslednje:

- da izpolnjuje pogoje za opravljanje del in nalog vzgojitelja strokovnega delavca po določenih 38. in 39. členu Zakona o vzgoji in varstvu predšolskih otrok;
- da ima najmanj 3 leta delovnih izkušenj po opravljenem strokovnem izpitu, od tega najmanj 2 leti dela pri vzgoji in varstvu predšolskih otrok;
- da ima pozitiven odnos do družbenega premoženja in samoupravljanja;
- da ima organizacijske in strokovne sposobnosti ter da je družbenopolitično aktiven.

Izbrani kandidat bo imenovan za štiri leta. Začetek dela s 17. 1. 1984. Kandidate vabimo, da pošljejo prijave z opisom dosedanjega dela z dokazili o strokovnosti razpisni komisiji VVO »Jelka«, Ljubljana, Glavarjeva 18a, v 8 dneh po objavi razpisa. Prijavljene kandidate bomo obvestili o izbiri v 15 dneh po končani sprejemanju prijav.

**VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNA ORGANIZACIJA ŽALEC
TOZD OSNOVNA ŠOLA NADE CILENŠEK, b.o. GRIŽE**

razpisuje prosta dela in naloge

— **učitelja zgodovine in zemljepisa, PRU, za nedoločen čas s polnim delovnim časom**

Pogoj: PRU zgodovine in zemljepisa z diplomom.

Začetek dela 1. 12. 1983.

Stanovanja ni.

Prijavite se v 15 dneh po razpisu. Kandidati bodo obveščeni o izidu razpisa v 8 dneh.

Integrali 83 na televiziji

Izid Kosovelovih Integralov je leta 1967 prav gotovo pomenil presenečenje in izziv, saj ta zbirka dopolnjuje podobo pesnikovih literarnih razsežnosti. Zamuda ob izidu Integralov pa prav gotovo ni bila sprejeta z razumevanjem: tisto, kar sodi v sredico konstruktivističnih pesmi, je od vsega začetka zbuvalo živo zanimanje, saj je očitno nasprotje »baržunasti liriki«. Kmalu po izidu Integralov je našla Kosovelova konstrukcija odziv med recitatorji in občinstvom. Predstavili so jih dijaki na eni izmed ljubljanskih srednjih šol, in ob njihovem nastopu je Janko Liška z razumevanjem zapisal besede priznanja. Kdo ve, koliko podobnih nastopov se je zvrstilo odtlej? Izšel je tudi natisnjeni recital kot izbor Kosovelovih konstrukcij z napotili za izvajalce. Kar dolga pa je bila pot, da so Integrali našli pot do televizije.

Oddaja KONS 83 je nastala v sodelovanju ljubljanske in avstrijske televizije, nastopili pa so domači izvajalci. Prikazane so bile Kosovelove konstrukcije, seveda na recitativni podlagi. Razumljivo je, da je pri Integralih moral nastati najprej izbor pesmi za KONS 83. Četudi je bil ta izbor premišljen — opravil ga je D. Poniž — pa je scenarist izpustil možnost, da bi uvrstil vanj nekaj jedrih, kar težko pogrbljivih Kosovelovih pesmi: morda bi kazalo nameniti nekoliko več pozornosti kompoziciji pesemske celote. Če je torej izbor pesmi temelj za televizijsko vizualizacijo, se vprašujemo, kakšna je vizualizacija kot nad-

gradnja, kot nova sestavina in sveža možnost. Režiserju Marjanu Frankoviču ne gre oporekati poguma in domselnosti. Samo po sebi se vsiljuje vprašanje, ali naj vizualizacija podpre besedilo in bo torej optična vzporednica k pesmi ali pa se lahko režiser odpove »ilustraciji« in bolj ali manj neodvisno od besedila izostri niz sekvenc, ob katerih lahko gledalec svobodno razmišlja in išče povezave. Režiser je pri vizualizaciji uporabil kolaž, fotografije, gibljive slike in »računalniško tehniko«. Vsi ti menjajoči se elementi pa so bili kaj krhka »snov«, ki jo je režiser v glavnem obvladal s sijajnim ritmom. Tam, kjer je besedilo vzporedno povezano s sliko ali s kolažem, je bila intenziteta usklajena, neusklajeno razmerje pa je izražalo včasih svobodno asociacijo, drugič pa prosto, podaljšano nadgradnjo. Kosovelove konstrukcije so same po sebi take narave, da se namenoma izmikajo čustvenemu dojemanju. Vizualizacija pri KONS 83 je to deloma upoštevala, drugod pa učinkovala čustveno in razpoloženjsko, čeprav so bile sekvence kratke, ritmično izostrene. Prav Kosovelove konstrukcije so pesmi, ki ponujajo kaj različne možnosti za interpretacijo. Le-to so premišljeno, z ustrezno zadržano glasovno modulacijo izpeljali Bine Matoh, Nevenka Sedlar in Ivo Barišič, Slavko Nemec je s kamero podal optično zelo različno učinkujoče slike, gibljive podobe — tako kot si jih je zamislil režiser.

I. G.

Obvestilo

V Muzeju ljudske revolucije Slovenije sta na ogled dve razstavi:

Stalna razstava, ki je postavljena v štirih dvoranah, popelje obiskovalce z bogatim slikovnim gradivom in muzealijami od prvih predvojnih začetkov delavskega gibanja do prvih organiziranih poskusov vstaje, okupacije, narodnoosvobodilnega boja in okupatorjevega nasilja. V osrednji dvorani je prikazano kulturno življenje v partizanskih enotah in na osvobojenem ozemlju, v avlah pa partizanska saniteta, partizanska tehnika in tiskarna ter partizanske delavnice, kurirske zveze in Denarni zavod.

V četrtek, 3. novembra 1983 bo v Muzeju ljudske revolucije Slovenije odprta razstava akvarelov in risb na temo Partizanske delavnice in zaledne oblasti IX. korpusa NOV. Avtor razstavljenih del je France Smole, član Društva likovnih samorastnikov Ljubljane. Razstava bo odprta do 30. novembra 1983.

Muzej je odprt v torkih, sredah, četrkih in petkih od 10. do 18. ure, v sobotah in ob praznikih od 10. do 13. ure in od 15. do 18. ure, v nedeljah pa od 10. do 13. ure. Muzej je zaprt ob ponedeljkih, 1. januarja, 1. maja, 1. in 29. novembra.

Ustanovitelj: Republiški odbor Sindikata delavcev vzgoje, izobraževanja in znanosti ter izobraževalna skupnost Slovenije — Izhaja štirinajstdnevno med šolskim letom.

Izdajateljski svet ČZP Prosvetni delavec: predsednik Aleš Golja, Bo-

gdan Čepič, Tea Dominko, Leopold Kežar, Franci Kržan, Marjana Kunej, Vida Nered, Albin Pucln, Alenka Pučko, Marija Skalar, Janez Sušnik, Jože Valentinčič, Viktor Žorž

Uredniški odbor: Geza Čahuk, Tea Dominko, Jure Gartner, Marjana Kunej, Rudi Lešnik, Barica Marentič-Požarnik, Veljko

Troha, Jože Valentinčič, Marija Velikonja, Majda Vujović
Uredništvo: Jože Valentinčič, glavni urednik, Marjana Kunej, odgovorna urednica, Tea Dominko, tehnična urednica.
Naslov uredništva in uprave: Poljanski nasip 28, tel.: 315-585, poštni predal 21, Ljubljana 61104

Rokopisov in fotografij ne vračamo. Letna naročnina znaša 380 din za posameznike, 650 din pa za organizacije združenega dela in delovne skupnosti. Cena izvoda 20 din, pri povečanem obsegu pa 30 din. Študentje imajo pri skupinskih naročilih poseben popust. Številka tekočega računa: 50101-603-46509.

Tiska ČZP Ljudska pravica. Y ISSN 0033-1643
Po mnenju Republiškega komiteja za vzgojo in izobraževanje je časnik »Prosvetni delavec« prost temeljnega davka od prodajnega proizvoda (glej 7. točko odstavka 36. člena zakona o obdavčenju proizvodov in storitev prometu).

**prosvetni
delavec**